

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Bakalářská práce

2013

Kristýna Navrátilová

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Kristýna Navrátilová

**Kalifornské referendum o sňatcích osob
stejného pohlaví v r. 2008: kampaň a
průzkumy veřejného mínění**

Bakalářská práce

Praha 2013

Autor práce: **Kristýna Navrátilová**

Vedoucí práce: **Doc. PhDr. Miloš Calda**

Rok obhajoby: **2013**

Bibliografický záznam

NAVRÁTILOVÁ, Kristýna. *Kalifornské referendum o sňatcích osob stejného pohlaví v r. 2008: kampaň a průzkumy veřejného mínění*. Praha, 2013. 47 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Vedoucí bakalářské práce Doc. PhDr. Miloš Calda.

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá tématem manželství osob stejného pohlaví v Kalifornii. V listopadu roku 2008 schválili voliči těsným rozdílem v referendu dodatek ke kalifornské Ústavě označený na volebních lístcích jako Proposition 8. Tento dodatek definoval manželství jako svazek muže a ženy pro účely státu Kalifornie. V měsících předcházejících tomuto hlasování probíhala intenzivní kampaň jak zastánců, tak odpůrců tohoto návrhu. V první části práce analyzuje argumenty použité v této kampani a objasňuje je za pomoci dřívějších rozsudků a platných zákonů. Mezi nejdůležitější patří argumenty o výchově a vzdělání dětí, náboženství, občanská práva a tradiční manželství. Z analýzy vyplývá, že většinu argumentů, které používají odpůrci sňatků osob stejného pohlaví, soudy v případech předcházejících hlasování odmítly nebo se tyto argumenty neopírají o fakta a platné zákony. Ve druhé části se pak zabývá průzkumy veřejného mínění před volbami a hypotézami, proč Proposition 8 uspělo i přesto, že tyto průzkumy ukazovaly opak. Jako nejpravděpodobnější se jeví vysvětlení, že většina voličů stále odmítala sňatky homosexuálů. Pouze si někteří neuvědomili, že pokud jsou proti manželství dvou osob stejného pohlaví, musí hlasovat pro Proposition 8.

Abstract

This bachelor thesis deals with same-sex marriage in California. In November 2008 Californian voters approved with small margin constitutional amendment called Proposition 8. This amendment defined marriage as union of one man and one woman. There was very intensive campaign by both opponents and supporters of this ballot initiative. In the first part this thesis analyzes the arguments used in the campaign and tries to clarify them using the previous court decisions and valid laws. The most important and used arguments are about upbringing and education of children, religion, civil rights and traditional marriage. The analysis shows that almost all the arguments that opponents of same-sex marriage are using, were rejected by courts in previous cases or the statements don't rely on facts and existing laws. The second part deals with public opinion polls before voting day and hypotheses, why Proposition 8 succeeded even though the polls indicated otherwise. The most probable explanation appears to be that majority of voters still opposed same-sex marriage. Only some of them didn't realized that if they are against same-sex marriage, they should vote for Proposition 8.

Klíčová slova

manželství osob stejného pohlaví, Kalifornie, Proposition 8, referendum, kampaň, průzkumy veřejného mínění

Keywords

same-sex marriage, California, Proposition 8, ballot initiative, campaign, public opinion polls

Rozsah práce: 68 303 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval/a samostatně a použil/a jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 17. května 2013

Kristýna Navrátilová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu práce Doc. PhDr. Miloši Caldovi za trpělivost, vstřícný přístup a především velkou pomoc při tvoření této bakalářské práce.

PROJEKT BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno:

Kristýna Navrátilová

E-mail:

k.navratilova@centrum.cz

Semestr:

VI.

Akademický rok:

2012/2013

Název práce:

Referendum o manželství osob stejného pohlaví v Kalifornii

Předpokládaný termín dokončení (semestr, školní rok):

LS 2012/2013

Vedoucí bakalářského semináře:

PhDr. Miroslav Kunštát

Vedoucí práce (není povinné):

Doc. PhDr. Miloš Calda

Zdůvodnění výběru tématu práce (5 řádek):

Téma same sex-marriage je nejen v USA velmi diskutované ve všech vrstvách společnosti. Je to aktuální otázka, která ovlivňuje například i prezidentské volby. Společnost je rozdělena na dvě téměř stejné skupiny. Je to aktuální otázka, která ovlivňuje například i prezidentské volby. Referendum v Kalifornii 2008 bylo jedním z řady referend ve státech USA, avšak toto referendum bylo zvláštní v tom, že dodatek ústavy, který byl schválen, bral skupině osob práva, která měli před tímto referendem.

Tomuto tématu není v české odborné literatuře věnována velká pozornost, proto bych se tomuto tématu chtěla věnovat ve své bakalářské práci.

Předpokládaný cíl (5 řádek):

Cílem této práce je poskytnout přehled a základní znalost problému. Na případu konkrétního státu bych chtěla ukázat rozdělení společnosti ohledně této otázky. Také bych chtěla rozebrat argumenty obou stran v kampani předcházející hlasování. Chtěla bych přiblížit kampaně vedené před referendem a také jeho výsledky. Chtěla bych také zkusit nastínit, proč hlasování mělo takové výsledky navzdory průzkumům.

Základní charakteristika tématu (10 řádek):

Debata o same-sex marriage rozděluje všechny vrstvy společnosti v USA. Jak zastánci, tak odpůrci se snaží najít argumenty, kterými by svůj názor podpořili a získali více příznivců. Snaží se dosáhnout také legislativních změn. Mezi zastánce patří většinou mladí lidé, mezi odpůrce především starší a silně věřící. Stejně je rozdělená i politická scéna. Demokráté většinou zavedení same-sex marriage podporují, republikáni jsou naopak proti.

Společnosti ohledně této otázky je rozdělená na dvě téměř stejně početné skupiny. Kalifornie je v tomto ohledu dobrým příkladem. Bylo zde totiž schváleno tzv. Proposition 8, což vyvolalo vlnu nespokojenosti a bylo to napadnuto u soudu. Podobné problémy řeší více států USA a dá se očekávat, že v budoucnosti se same-sex marriage a jeho povolení, popřípadě zákaz, bude řešit ve všech státech.

Předpokládaná struktura práce (10 řádek):

Práce by měla zabývat především kampaní a výsledky referenda v Kalifornii.

Nejprve bych chtěla uvést téma základními informacemi, pojmy a důvody pro toto téma. V další části bych se zabývala historií. Pak bych věnovala kapitulu kampaním a hlavním názorům a argumentům jednotlivých skupin, případně také politických stran a zhodnocení

vlivu na společnost. V následující části bych dala prostor údajům z výzkumů veřejného mínění, které nám nabídne pohled na názory občanů.

V další části bych se zabývala schválením Proposition 8, tedy výsledky referenda. Nakonec bych stručně shrnula následný boj za jeho zrušení a problémy, které to přineslo.

Základní literatura (10 nejdůležitějších titulů):

Andrew Sullivan. Same-sex Marriage, Pro and Con: A Reader, Vintage Books, 1997.

Isaacson, Ruth Butterfield. "Teachable Moments": The Use of Child-Centered Arguments in the Same-Sex Marriage Debate." California Law Review 98, no. 1 (February 2010): 121-157.

Patrick J. Egan, Kenneth Sherrill. „California’s Proposition 8: What Happened, and What Does the Future Hold?“

Nussbaum, Martha C. "A Right to Marry?." California Law Review 98, no. 3 (June 2010): 667-696. Academic Search Complete, EBSCOhost (accessed December 13, 2012).

Lewis, Gregory B., and Charles W. Gossett. "Changing Public Opinion on Same-Sex Marriage: The Case of California." Politics & Policy 36, no. 1 (February 2008): 4-30.

Eskridge Jr., William N. "The California Proposition 8 Case: What Is a Constitution For?." California Law Review 98, no. 4 (August 2010): 1235-1252.

Abrajano, Marisa. "Are Blacks and Latinos Responsible for the Passage of Proposition 8? Analyzing Voter Attitudes on California’s Proposal to Ban Same-Sex Marriage in 2008." Political Research Quarterly 63, no. 4 (December 2010): 922-932

Ghavami, Negin, and Kerri L. Johnson. "Comparing sexual and ethnic minority perspectives on same-sex marriage." Journal Of Social Issues 67, no. 2 (June 2011): 394-412.

Young, Judith A. "SAME-SEX MARRIAGE IN CALIFORNIA: AFTER PROPOSITION 8 PASSED AND BEFORE THE CALIFORNIA SUPREME COURT DECISION ON THE CHALLENGE TO PROPOSITION 8." Lincoln Law Review 36, (December 2008): 131-197.

stránky organizací a veřejných institucí
průzkumy veřejného mínění

Podpis studenta a datum

Schváleno	Datum	Podpis
Vedoucí bakalářského semináře		
Garant oboru		

Obsah

OBSAH	1
ÚVOD	2
KRITIKA LITERATURY	4
1. HISTORIE	6
2. KAMPAŇ	12
1.1 DĚTI	14
1.2 NÁBOŽENSTVÍ	18
1.3 OBČANSKÁ PRÁVA.....	21
1.4 TRADIČNÍ MANŽELSTVÍ	23
3. VEŘEJNÉ MÍNĚNÍ	26
4. PROČ PROPOSITION 8 USPĚLA	31
5. NÁSLEDNÝ VÝVOJ	35
ZÁVĚR	36
SUMMARY	37
POUŽITÁ LITERATURA	39

Úvod

V Kalifornii se ve volbách v listopadu 2008 nevolil pouze nový prezident Spojených států. Voliči rozhodovali také o dvanácti otázkách. Jednou z nich bylo přidání definice manželství do Kalifornské ústavy. Tento dodatek říká, že „*pouze manželství mezi mužem a ženou je uznávané v Kalifornii*“.¹ Byl to způsob, jak zrušit možnost manželství pro páry stejného pohlaví. Ty získaly toto právo teprve v květnu téhož roku rozhodnutím soudu. Tento výrok se ovšem setkal s nelibostí u některých skupin obyvatelstva.

Manželství dvou osob stejného pohlaví je v současné době velmi diskutovaným tématem nejen ve Spojených státech amerických. Tuto otázku řešily v poslední době i další země, jako například Francie, Velká Británie nebo Nový Zéland. V jiných státech, jako například v Austrálii debata stále probíhá. Moje práce se bude tedy zabývat tímto problémem ve Spojených státech amerických, konkrétně v Kalifornii.

Ve Spojených státech existují v současné době tři formy svazků pro dvě osoby stejného pohlaví. Patří mezi ně domestic partnership, civil union a manželství. Domestic partnership můžou uzavřít dva dospělí lidé, kteří nejsou ve svazku manželském. Tento svazek je obvykle určen jak pro homosexuální, tak i heterosexuální páry.² V současnosti praktikují tento druh svazků ve čtyřech státech (Kalifornie, Oregon, Nevada a Wisconsin).³ Výhody a povinnosti osob, které uzavřely domestic partnership, se v jednotlivých státech dost liší. V některých státech, jako například v Kalifornii, získají páry prakticky všechny benefity manželství na státní úrovni. V jiných, jako například ve Wisconsinu, mají nárok pouze na omezený počet výhod, které jsou poskytovány manželům.⁴

---

¹ "Proposition 8 - Text of Proposition 8 - Voter Information Guide 2008." Official Voter Information Guide. California Secretary of State. <http://vig.cdn.sos.ca.gov/2008/general/text-proposed-laws/text-of-proposed-laws.pdf#prop8> (staženo 19. dubna 2013).

² Willetts, Marion C.. "Registered Domestic Partnerships, Same-Sex Marriage, And The Pursuit Of Equality In California." *Family Relations* 60, no. 2 (2011): 135. <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&AN=59205947&lang=cs&site=ehost-live> (staženo 10. dubna, 2013).

³ Údaj k datu 12. května 2013.

The Guardian. "Gay rights in the US, state by state." guardian.co.uk. <http://www.guardian.co.uk/world/interactive/2012/may/08/gay-rights-united-states#state/california> (staženo 12. května 2013).

⁴ Forster, Stacy. "Wisconsin to recognize domestic partnerships." Milwaukee Journal Sentinel. <http://www.jsonline.com/news/statepolitics/49651627.html> (staženo 12. května 2013).

Druhý typ svazku, civil union, mohou uzavřít pouze páry stejného pohlaví, které splňují stejné požadavky jako při uzavírání manželství. Obsahuje všechny výhody a povinnosti na úrovni státu jako manželství, jedná se tedy o ekvivalent k manželství pro dvě osoby stejného pohlaví.⁵ Civil union v současnosti existuje ve čtyřech státech (New Jersey, Illinois, Havaj a Colorado).⁶ Protože v českém jazyce je pro svazky dvou osob stejného pohlaví používán termín registrované partnerství, budu jej používat v této práci k označení obou typů dohromady. Pokud je nutné tyto typy rozlišit, používám jejich označení v angličtině.

Posledním druhem svazku osob stejného pohlaví, který je možné v některých státech uzavřít, je právě manželství. V současné době je manželství gayů a leseb uzákoněno v jedenácti státech Unie, a to v Massachusetts, Connecticut, Iowa, Vermont, New Hampshire, New York, Washington, Maine, Maryland, Rhode Island a Delaware, a také ve Washingtonu D. C..⁷

Má práce se tedy zabývá konkrétně Kalifornií. Tento stát jsem si vybrala proto, že v referendu, které se tam v listopadu roku 2008 konalo, odsouhlasili voliči ústavní dodatek, který zakazoval manželství osob stejného pohlaví. Byl to první ústavní dodatek v historii Spojených států, který ubíral práva skupině občanů, která jich už užívala. V Kalifornii totiž byly sňatky homosexuálních párů legální od května roku 2008, kdy kalifornský Nejvyšší soud rozhodl, že omezení manželství pouze na heterosexuální páry odporuje Ústavě.⁸

V těchto šesti měsících před hlasováním vedly obě strany, jak odpůrci, tak příznivci tohoto návrhu, velmi silnou kampaň, aby získaly podporu co nejvíce voličů. Právě tato kampaň je předmětem mé práce. Jejím cílem je jednak představení argumentů používaných v kampani a také analýza průzkumů veřejného mínění a důvody, proč návrh v referendu uspěl. V první části bych chtěla objasnit nejčastěji používané argumenty a upozornit na nejasnosti, které často obsahují. Nápomocné mi k tomu byly především rozsudky soudů v případech předcházejících hlasování v roce

---

⁵ Willetts, Marion C.. "Registered Domestic Partnerships, Same-Sex Marriage, And The Pursuit Of Equality In California.", 136.

⁶ Údaj k datu 12. května 2013.

The Guardian. "Gay rights in the US, state by state."

⁷ Údaj k datu 12. května 2013.

Denison, Doug. "Delaware becomes 11th state with gay marriage." USA TODAY: Latest World and US News - USATODAY.com. <http://www.usatoday.com/story/news/nation/2013/05/07/delaware-gay-marriage/2142703/> (staženo 12. května 2013).

⁸ *In re Marriage cases*. 43 Cal.4th 757 (2008) [Cal.Rptr.3d 683, 183 P.3d 384 76]. <http://www.courts.ca.gov/documents/S147999.pdf> (staženo 12. května 2013).

2008. Jsem si také vědoma existence velké škály názorů a cílem práce není zahrnout všechny. Jedná se o shrnutí a osvětlení těch nejdůležitějších argumentů.

Dále jsem se zaměřila na veřejné mínění před volbami. V druhé části práce rozebírám průzkumy veřejného mínění a trendy, které je možné pozorovat. Průzkumy veřejného mínění v měsících předcházejících volbám naznačovaly těsný výsledek ve prospěch odpůrců tohoto návrhu. Ovšem po sečtení všech hlasů se ukázalo, že výsledek byl přesně opačný. Sice malým rozdílem, ale přesto byla tato změna odsouhlasena. Objevilo se několik teorií, proč referendum dopadlo takto i přesto, že průzkumy naznačovaly opak. Při tomto referendu lze pozorovat zajímavý rozdíl mezi předvolebními průzkumy a skutečným výsledkem voleb.

Svou práci jsem rozdělila na tři kapitoly. V první kapitole představuji historii debaty o manželství osob stejného pohlaví ve Spojených státech. Začíná v sedmdesátých letech 20. století a zabývá se nejdůležitějšími rozsudky a zákony, které ovlivnily vývoj v této otázce. Ve druhé kapitole se věnuji argumentům používaným v kampani a jejich analýze. Cílem je objasnit nejčastěji používané argumenty za použití platných zákonů a předchozích rozsudků. Ve třetí a poslední části pak rozebírám průzkumy veřejného mínění, rozdíly mezi jednotlivými skupinami obyvatel a hypotézy, proč návrh v referendu uspěl.

Kritika literatury

Při zpracování bakalářské práce jsem využívala jak primární tak sekundární zdroje. Z primárních zdrojů to byly zejména rozsudky soudů v předchozích případech. Ty společně s platnými zákony státu Kalifornie a federálními zákony byly velmi důležité při rozboru jednotlivých argumentů. V části o veřejném mínění jsem pak vycházela z průzkumů veřejného mínění dvou známých organizací, které působí v Kalifornii, a to Public Policy Institute in California a Field Research Corporation. Důležitá data jsem také získala ze statistik nezávislé organizace *Pew Research Centre*.

Na téma manželství osob stejného pohlaví existuje celkem velké množství publikací. Velká část z nich ovšem není dostupná v České republice. Navíc publikace se věnují tématu jako celku, takže v této práci využívám dvě z nich, „*Same-Sex Marriage: a Reference Handbook*“ a „*Same-Sex Marriage: The Legal and Psychological Evolution in America*“, a to především v částech, kde se věnuji historii tohoto problému. Velká část mých zdrojů jsou články z odborných časopisů. Právě ty jsou totiž aktuálnější a obsahují častěji informace k mému tématu, nejen celkové shrnutí

problému. Důležitým zdrojem pro mne byl článek „Right to marry?“ od Marthy Nussbaum. Autorka v něm poskytuje zajímavý pohled na manželství dvou osob stejného pohlaví. Navíc její článek rozpoutal debatu v časopisu *California Law Review*, které se účastnili i další vědci, jako například Michael Warner nebo David Novak. K části o argumentech používaných v kampani mi byl velmi nápomocný článek od Ruth Butterfield Isaacson nazvaný „Teachable moments“: *The Use of Child-Centered Arguments in the Same-Sex Marriage Debate*. Dále pak pro část k veřejnému mínění jsem využila především studie, která se zabývá výsledky průzkumů veřejného mínění manželství osob stejného pohlaví v Kalifornii od Gregoryho B. Lewise a Charlese W. Gosseta *"Changing Public Opinion on Same-Sex Marriage: The Case of California"* a také jejich práce o výsledcích Proposition 8 *"Why Did Californians Pass Proposition 8? Stability And Change In Public Support For Same-Sex Marriage"*. Protože je toto téma velmi aktuální, sloužily mi jako zdroj informací články z novin. Vybírala jsem články z věrohodných periodik, jako například z *Los Angeles Times*, *San Francisco Chronicle* a nebo *Washington Post*.

Také jsem použila informace z internetových stránek organizací, které byly do kampaně zapojené. Ovšem tady jsem narazila na problém, že některé stránky nejsou v současnosti již dostupné. Například stránka kampaně „No on 8“, Noonprop8.com, je již zrušená a na stránkách organizace ProtectMarriage.com chybí velké množství článků a studií, které organizace publikovala. Přístupné jsou však stále reklamní spoty kampaní, ze kterých moje práce v části o argumentech použitých v kampani čerpá.

Téma manželství osob stejného pohlaví je vcelku kontroverzní téma. Proto při zpracovávání zdrojů hrozilo, že budou zaměřené jednostranně. Bylo tedy třeba přistupovat k těmto článkům obezřetně. Některé moje zdroje nejsou neutrální, jako například právě článek „Right to marry?“ od Marthy Nussbaum. Jsem si toho vědoma a na tento článek odkazuji jako na pohled zastánců sňatků homosexuálů. Snažila jsem se však o práci převážně se zdroji, které nepodporují ani jednu názorovou stranu.

1. Historie

Téma manželství osob stejného pohlaví není v americké společnosti novinkou. Má za sebou již přes 40 let soudních procesů, nových zákonů a referend. Tato práce se sice zabývá převážně Kalifornií, ale pro vysvětlení vývoje v této otázce je důležité se podívat i na události v jiných státech a také na federální úrovni. Například rozsudky, které byly vyneseny soudy v jiných státech USA než v Kalifornii, případně federálními soudy, mají velký vliv na tuto debatu. V této kapitole se tedy budu stručně věnovat vývoji této otázky v celých Spojených státech, nejdůležitějším rozsudkům a událostem.

Na začátek je potřeba zmínit jeden rozsudek, který se však netýká přímo sňatků osob stejného pohlaví. Nejvyšší soud Spojených států rozhodoval v roce 1967 případ *Loving v. Virginia*. V tomto procesu se jednalo o zákaz rasově smíšených manželství, který ještě v té době v některých státech platil.⁹ Mildred Jeter a Richard Loving, Afroameričanka a běloch, se vzali ve Washingtonu D. C. v roce 1958. Ovšem když se vrátili domů, do Virginie, byli zatčeni a souzeni pro porušení tamních zákonů. Museli opustit stát na 25 let nebo jít na jeden rok do vězení. Přestěhovali se tedy do Washingtonu D. C.. Podali ovšem žalobu k Nejvyššímu soudu USA. Soud rozhodl, že virginský zákon o rasové integritě z roku 1924 (The Racial Integrity Law) odporuje Čtrnáctému dodatku Ústavy Spojených států, a tím podobné zákony ve všech státech zrušil.¹⁰ Proces *Loving v. Virginia* se stal přelomovým nejen v boji za občanská práva černochů v 60. letech. Jeho argumenty bývají používány právě i v debatě o manželství osob stejného pohlaví, i když právní dopady jsou sporné a záleží na interpretaci konkrétního soudu.¹¹

O manželství osob stejného pohlaví se začalo mluvit již v sedmdesátých letech 20. století. Ovšem pro většinu homosexuálních lidí byla tehdy možnost získat povolení ke svatbě něco nemyslitelného.¹² Právě na začátku tohoto desetiletí se také konaly první

---

⁹ Zákony zakazující manželství mezi bělochy a jinými rasami platily v té době v 16 státech, převážně na jihovýchodě USA.

¹⁰ "Bill of Rights Institute: Landmark Supreme Court Cases – *Loving v. Virginia* (1967)." Bill of Rights Institute. <http://billofrightsinstitute.org/resources/educator-resources/lessons-plans/landmark-cases-and-the-constitution/loving-v-virginia-1967/> (staženo 19. dubna 2013).

¹¹ Isaacson, Ruth Butterfield. "Teachable Moments": The Use of Child-Centered Arguments in the Same-Sex Marriage Debate." *California Law Review* 98, no. 1 (February 2010): 121-157. Academic Search Complete, EBSCOhost (staženo 13. prosince 2012). 128-129. <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&AN=50317841&lang=cs&site=ehost-live>.

¹² Russell, Glenda. What happened with Proposition 8 in California? Lessons Drawn from Research. Decatur, Georgia, US: APA Division 44, Society for the Psychological Study of Lesbian, Gay, Bisexual, and Transgender Issues, 2009: 17. PsycEXTRA, EBSCOhost

soudní procesy, ve kterých se homosexuální páry pokoušely získat právo uzavřít manželství. První případ, kdy se soud vyjádřil k této otázce, byl *Baker v. Nelson* ve státě Minnesota v roce 1971. V průběhu 70. a 80. let rozhodovaly o této problematice v několika případech i soudy v jiných státech Unie, jako například v Kentucky a ve Washingtonu. Všechny procesy však dopadly stejně. Soudy „odmítly uznat že, homosexuální páry mají jakékoliv zákonem vymezené či ústavně chráněné právo uzavřít manželství“.¹³

Přelom nastal v 90. letech, kdy zastánci manželství osob stejného pohlaví zaznamenali první úspěch. Tři homosexuální páry žalovaly v roce 1991 havajské úřady, když jim odmítly udělit povolení ke svatbě. Příklad *Baehr v. Lewin* (později *Baehr v. Miike*) rozhodovaly havajské soudy několik let. V roce 1996 soud rozhodl, že zákony zakazující sňatky osob stejného pohlaví porušují havajskou ústavu.¹⁴ Toto bylo první soudní vítězství pro zastánce manželství osob stejného pohlaví. Ovšem také vyvolalo silnou reakci jejich oponentů.

V ostatních státech měli obavy, aby tamní soudy nevynesly podobný verdikt. Během roku 1996 zavedlo proto 32 států zákony, které zakazovaly manželství gayů a leseb.¹⁵ Zároveň také nechtěli, aby musely všechny státy uznávat manželství homosexuálů, která by byla uzavřena v jiném státě. Rodinné právo a s tím i manželství sice spadá pod pravomoci jednotlivých států, ale podle Článku 4 Ústavy Spojených států musí ostatní státy uznat veškeré „veřejné akty, dokumenty a soudní rozsudky kteréhokoli státu“¹⁶. Zákonodárci ve Washingtonu však přišli na způsob, jak tomu zabránit. Ještě téhož roku byl Kongresem Spojených států schválen výrazným rozdílem (ve Sněmovně 342 proti 67 a v Senátu 85 proti 14)¹⁷ nový zákon, tzv. Defense of Marriage Act, známý také pod zkratkou DOMA. Podle tohoto zákona není žádný stát Spojených států povinen respektovat manželství osob stejného pohlaví uzavřené v jiném státě. Také upravuje definici manželství pro jakékoliv účely federálních úřadů, jako

---

<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=pxh&AN=508712010-005&lang=cs&site=ehost-live> (staženo dubna 8, 2013)..

¹³ Cantor, Donald J.. *Same-Sex Marriage: The Legal and Psychological Evolution in America*. Middletown, Conn.: Wesleyan University Press, 2006. 117.

¹⁴ Lambda Legal. "*Baehr v. Miike*." Lambda Legal.org. <http://www.lambdalegal.org/in-court/cases/baehr-v-miike> (staženo 12. května 2013).

¹⁵ Newton, David E.. *Same-Sex Marriage: a Reference Handbook*. Santa Barbara, Calif.: ABC-CLIO, 2010. 24.

¹⁶ "Transcript of the Constitution of the United States - Official Text ." National Archives and Records Administration. http://www.archives.gov/exhibits/charters/constitution_transcript.html (staženo 19. dubna 2013).

¹⁷ Newton. *Same-Sex Marriage: a Reference Handbook*. 25.

právního svazku jednoho muže a jedné ženy.¹⁸ Působení tohoto zákona má však dalekosáhlé důsledky. Znamená totiž, že žádný stát nemůže vytvořit status pro páry stejného pohlaví - ať už by byl nazván manželství, registrované partnerství nebo jakkoliv jinak - který by byl zcela rovnoprávný ke svazku heterosexuálních párů, protože nebude uznáván ve všech státech Unie a také federálními úřady.¹⁹ Páry stejného pohlaví tak nemají nárok na více než jedenáct set výhod, které jsou poskytovány manželským párům. Mezi takové benefity patří například daňové výhody, sociální dávky, zdravotní pojištění a zaměstnanecké výhody pro federální zaměstnance.²⁰ Navíc tím, že manželství je v jednom státě platné a ve druhém nikoliv, vznikají složité právní problémy v různých oblastech, jako například rozhodování o zdravotních záležitostech.

Defence of Marriage Act čelí již několik let pokusům o jeho zrušení jak u soudů, tak v Kongresu. V roce 2009 byl představen tzv. Respect for Marriage Act, návrh zákona, ve kterém se píše, že pro účely federálního práva je manželství platné, pokud bylo uzavřeno ve státě, kde je takový sňatek legální.²¹ V průběhu roku 2013 se očekává výrok Nejvyššího soudu Spojených států o tom, jestli je DOMA v souladu s Ústavou USA.

Z Defence of Marriage Act si vzaly příklad jednotlivé státy a schválily zákony, které měly stejnou funkci jako DOMA na federální úrovni. Tedy definici manželství jako svazku muže a ženy a také aby stát nebyl nucen uznávat sňatky osob stejného pohlaví uzavřené v jiných státech USA. Právě Kalifornie byla jedním z těchto států. V roce 2000 se tak otázka manželství osob stejného pohlaví dostala na volební lístky pod názvem „Proposition 22: Limit on marriage“. Plný text návrhu zněl: „*Jen manželství mezi mužem a ženou je platné a uznávané v Kalifornii.*“ („*Only marriage between a man and a woman is valid or recognized in California.*“)²² Po sečtení hlasů bylo jasné, že tento návrh voliči odsouhlasili. Z celkového počtu oprávněných voličů, kteří hlasovali, se 61.4% (4,618,673) vyslovilo pro, zatímco proti hlasovalo jen 38.6%

---

¹⁸ Defense of Marriage Act ("DOMA"), 1 U.S.C. § 7 and 28 U.S.C. § 1738C.

¹⁹ Nussbaum, Martha C. "A Right to Marry?." California Law Review 98, no. 3 (June 2010): 667-696. Academic Search Complete, EBSCOhost (staženo 13. prosince 2012). 672.
<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&AN=54734753&lang=cs&site=ehost-live>.

²⁰ Human Rights Campaign. "An Overview of Federal Rights and Protections Granted to Married Couples." Human Rights Campaign. <http://www.hrc.org/resources/entry/an-overview-of-federal-rights-and-protections-granted-to-married-couples> (staženo 14. května 2013).

²¹ "Bill Text - 111th Congress (2009-2010) - THOMAS (Library of Congress)." THOMAS (Library of Congress). <http://thomas.loc.gov/cgi-bin/query/z?c111:H.R.3567> (staženo 19. dubna 2013).

²² "CA Secretary of State - Primary Election 2000 - Text of Proposition 22,." Vote2000. <http://primary2000.sos.ca.gov/VoterGuide/Propositions/22text.htm> (staženo 19. dubna 2013).

(2,909,370).²³ Tento návrh byl tedy velkým rozdílem schválen a do kalifornského Zákona o rodině byla přidána tato věta definující manželství.

Zatímco v ostatních státech vznikaly zákony zakazující sňatky osob stejného pohlaví, ve státě Massachusetts se rodilo přelomové rozhodnutí. Nejvyšší soud se zde zabýval případem *Goodridge v. Department of Public Health*. Sedm párů ze státu Massachusetts se spojilo a podalo žalobu, když jim úřady odmítly vydat povolení ke svatbě. V listopadu 2003 soud rozhodl, že upírat homosexuálním párům ochranu, výhody a povinnosti civilního sňatku je porušením Ústavy státu Massachusetts.²⁴ Soud se také vyjádřil, že by měla být upravena legislativa a vyměřil na to lhůtu 180 dnů. Rozhodnutím soudu tak 12. května 2004 začaly být svatby homosexuálů ve státě Massachusetts legální.²⁵ Massachusetts se tímto stal prvním státem Spojených států amerických, kde bylo umožněno legálně uzavírat manželství osobám stejného pohlaví.

Průlomové rozhodnutí v Massachusetts dostalo otázku manželství homosexuálů opět do popředí v dalších státech Unie i na federální úrovni. Odpůrci sňatků gayů a leseb se pokoušeli v Kongresu prosadit dodatek k Ústavě USA pod názvem „Marriage Protection Amendment“. Tento dodatek definoval manželství jako svazek muže a ženy a nařizoval, že Ústava Spojených států i ústavy jednotlivých států unie musí být vykládány tímto způsobem.²⁶ Tehdejší prezident Spojených států George W. Bush se postavil na stranu odpůrců manželství homosexuálů v tradičním prezidentském projevu O stavu Unie (State of Union Adress) již v lednu 2004.²⁷ Svoji podporu ústavnímu dodatku pak vyjádřil také o měsíc později ve svém projevu k osmému výročí Defense of Marriage Act.²⁸

Právě po vyslechnutí projevu prezidenta George Bushe O stavu Unie rozhodl starosta San Francisca Gavin Newsom v únoru roku 2004 (později se přidaly i některá

---

²³ "Summary of Votes on Statewide Measures 2000 Primary Election" California Secretary of State. http://www.sos.ca.gov/elections/sov/2000-primary/sum_measures.pdf (staženo 19. dubna 2013).

²⁴ Cantor, Donald J.. *Same-sex marriage: the legal and psychological evolution in America*. Middletown, Conn.: Wesleyan University Press, 2006. 125.

²⁵ "Same-sex couples exchange vows in Massachusetts - May 17, 2004." CNN.com International - Breaking, World, Business, Sports, Entertainment and Video News. <http://edition.cnn.com/2004/LAW/05/17/mass.samesex.marriage/index.html> (staženo 19. dubna 2013).

²⁶ "Bill Text - 108th Congress (2003-2004) - THOMAS (Library of Congress)." THOMAS (Library of Congress). <http://thomas.loc.gov/cgi-bin/query/z?c108:H.J.RES.106> (staženo 19. dubna 2013).

²⁷ Bush, George W.. "State of the Union - Jan. 20, 2004." CNN.com. <http://edition.cnn.com/2004/ALLPOLITICS/01/20/sotu.transcript.6/index.html> (staženo 15. května 2013).

²⁸ "Transcript of Bush statement - Feb. 24, 2004." CNN.com <http://edition.cnn.com/2004/ALLPOLITICS/02/24/elec04.prez.bush.transcript/index.html> (staženo 19. dubna 2013).

města v dalších státech)²⁹, že úřady ve městě budou oddávat i páry stejného pohlaví.³⁰ Zájem byl obrovský a na povolení ke svatbě se stály fronty. Odpůrci manželství gayů a leseb však podali k soudu stížnost na neplatnost těchto manželství. Kalifornský Nejvyšší soud přikázal zastavit tyto obřady, dokud soud nerozhodne. V období mezi 12. únorem a 11. březnem byly ale oddány už téměř 4 tisíce párů stejného pohlaví.³¹ Po šesti měsících soud rozhodl, že starosta Newsom překročil své pravomoci, a anuloval všechny homosexuální sňatky uzavřené v San Franciscu s tím, že nebyly nikdy platné.³²

Mezitím i další státy řešily sňatky gayů a leseb. Některé státy, jako například New Jersey a Vermontu na popud soudu zavedly nějakou formu registrovaného partnerství.³³ V New Yorku soud rozhodl, že Ústava státu New York nezavazuje úřady uznávat manželství osob stejného pohlaví a že tento problém by měl být řešen legislativními orgány (rok 2006 v případě *Hernandez v. Robles*)³⁴. V Kalifornii bylo několik pokusů uzákonit sňatky homosexuálů. Dvakrát, v roce 2005 a poté v roce 2007, schválily zákon kalifornské legislativními orgány, ovšem guvernér Arnold Schwarzenegger je v obou případech vetoval s odvoláním právě na Proposition 22.³⁵ Massachusetts tak i nadále zůstal jediným státem USA, kde bylo legální manželství osob stejného pohlaví.

V Kalifornii se v průběhu dalších čtyř let dostalo k soudům 6 případů se společným tématem: manželství osob stejného pohlaví. Všechny byly spojeny do jednoho procesu a v květnu roku 2008 probíhalo slyšení u kalifornského Nejvyššího soudu v případě *In re Marriage Cases*. 15. května 2008 soud rozhodl, že rozdílná

---

²⁹ Například Albuquerque v Novém Mexiku, New Platz a Nayack v New Yorku, Asbury Park v New Jersey a Portland v Oregonu.

³⁰ Gordon, Rachel. "THE BATTLE OVER SAME-SEX MARRIAGE / Uncharted territory / Bush's stance led Newsom to take action." sfgate.com <http://www.sfgate.com/news/article/THE-BATTLE-OVER-SAME-SEX-MARRIAGE-Uncharted-2823315.php>. (staženo 19. dubna 2013).

³¹ Marech, Rona. "THE BATTLE OVER SAME-SEX MARRIAGE: One Year Later / Both sides claim victory, but courts will decide." sfgate.com. <http://www.sfgate.com/news/article/THE-BATTLE-OVER-SAME-SEX-MARRIAGE-One-Year-Later-2731442.php>. (staženo 19. dubna 2013).

³² Sanchez, Rene. "High Court in Calif. Nullifies Gay Marriages." washingtonpost.com. <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/articles/A61169-2004Aug12.html> (staženo 19. dubna 2013).

³³ Cantor, Donald J.. *Same-sex marriage: the legal and psychological evolution in America*. Middletown, Conn.: Wesleyan University Press, 2006. 124.

³⁴ *Hernandez v. Robles*. 855 N.E.2d 1 (N.Y. 2006). http://www2.law.columbia.edu/faculty/franke/Gender_Justice/Hernandez_Robles.pdf

³⁵ "AB 849 Assembly Bill - Veto." Official California Legislative Information. http://www.leginfo.ca.gov/pub/05-06/bill/asm/ab_0801-0850/ab_849_vt_20050929.html (staženo 19. dubna 2013).

"AB 43 Assembly Bill - Veto." Official California Legislative Information. http://www.leginfo.ca.gov/pub/07-08/bill/asm/ab_0001-0050/ab_43_vt_20071012.html (staženo 19. dubna 2013).

instituce pro hetero- a homosexuální páry odporuje Kalifornské ústavě. Soud zrušil dodatek limitující manželství a vyjádřil se, že by úřady měly začít vykonávat obřady osob stejného pohlaví.³⁶ Tímto rozhodnutím se staly sňatky homosexuálů v Kalifornii - druhém státě Unie po Massachusetts - legální. Zároveň ale začala kampaň za jejich zrušení. Již v červnu měli odpůrci dostatek podpisů pod peticí za zavedení definice manželství do Kalifornské ústavy a Proposition 8 bylo přidáno na volební lístky v nadcházejících prezidentských volbách v listopadu 2008. Celý text návrhu zněl: „*Jen manželství mezi mužem a ženou je platné a uznávané v Kalifornii.*“ („*Only marriage between a man and a woman is valid or recognized in California.*“)³⁷, tedy naprosto stejně jako Proposition 22 z roku 2000, ovšem tentokrát měl být tento text přidán přímo do Kalifornské ústavy.

---

³⁶ *In re Marriage cases.*

³⁷ "Proposition 8 - Text of Proposition 8 - Voter Information Guide 2008."

2. Kampaň

Ihned po oznámení rozsudku kalifornského Nejvyššího soudu v případě *In re Marriage Cases*, se rozběhla velká kampaň oponentů a pak i zastánců. Oba tábory se snažily na svou stranu získat co nejvíce lidí. Klíčovou roli sehrálo několik organizací, za podporovatele Proposition 8 to byla především organizace ProtectMarriage.com, za odpůrce pak Equality California.

ProtectMarriage.com je kalifornské sdružení rodin, náboženských vůdců, organizací a jednotlivců, kteří podporují tradiční definici manželství jako svazek muže a ženy. Jeho hlavním programem je právě podpora a obhajoba Proposition 8. Právě tento spolek pořádal kampaň na podporu Proposition 8 s názvem „Yes on 8“. Za pomoci dobrovolníků, televizních spotů a podobně se snažili získat obyvatele Kalifornie na svoji stranu a přesvědčit je, aby přispěli na jejich účely. Ovšem sáhli i k ne úplně čistým praktikám a kampaň „Yes on 8“ vzbudila pozornost i jedním skandálem. Někteří zaměstnanci kampaně „Yes on 8“ posílali výhružné dopisy těm, kteří přispěli organizacím, které bojují proti Proposition 8 a požadovali stejnou částku pro jejich kampaň.³⁸ Velmi nápomocná byla církev Mormonů (The Church of Jesus Christ of Later-day Saints). Členové této církve byli pod velkým tlakem, aby přispěli co největší částkou.³⁹ Velká část dobrovolníků také pocházela z jejích řad.⁴⁰ K dalším zastáncům patří například Národní organizace pro manželství (National Organization for Marriage) a Alliance Defense Fund.⁴¹ Ze známých osobností to byli především

---

³⁸ Cbs8.com. "Threatening Letters Spark New Prop 8 Controversy." cbs8.com. <http://www.cbs8.com/story/9483231/threatening-letters-spark-new-prop-8-controversy> (staženo 12. května 2013).

³⁹ Huffington Post. "'8: The Mormon Proposition' - Exclusive Clip Reveals Church Coerced Members to Raise Millions For Prop. 8 Campaign (VIDEO)." huffingtonpost.com. www.huffingtonpost.com/2010/06/02/8-the-mormon-proposition_n_597500.html (staženo 12. května 2013).

⁴⁰ McKinley, Jesse, and Kirk Johnson. "Mormons Tipped Scale in Ban on Gay Marriage - NYTimes.com." The New York Times. http://www.nytimes.com/2008/11/15/us/politics/15marriage.html?pagewanted=all&_r=1& (staženo 12. května 2013).

⁴¹ Bathija, Sandhya. "ARMAGEDDON In California?: Religious Right Groups See California Marriage Referendum As Ground Zero In The Culture War." *Church & State* 61, no. 8 (September 2008): 10-12. *Academic Search Complete*, EBSCOhost. <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&AN=34394324&lang=cs&site=ehost-live> (staženo 13. prosince 2012).

konzervativní politici, jako například prezidentský kandidát John McCain, Newt Gingrich a guvernér Mitt Romney.⁴²

Equality California je největší kalifornská LGBT organizace, která se snaží dosáhnout rovnosti pro gaye, lesby a transsexuální Američany. Její hlavní misí je konec diskriminace vůči příslušníkům LGBT komunity a rovnost všech občanů. Mezi jejich hlavní témata patří také manželství. Equality California hrála hlavní roli v kampani proti Proposition 8 s názvem „No on 8“. Dále na straně odpůrců stály také například organizace Americans United a California Faith for Equality. „No on 8“ měla podporu i řady slavných osobností. Z politiků například prezidentský kandidát Barack Obama, který se vyjádřil, že sice podle jeho názoru manželství znamená svazek muže a ženy, ale zároveň nepodporuje ústavní dodatek definující manželství.⁴³ Také guvernér Kalifornie Arnold Schwarzeneger se postavil proti tomuto návrhu.⁴⁴ Dále se na stranu odpůrců přidala i řada osobností showbusinessu, jako například Brad Pitt, Steven Spielberg a Ellen DeGeneres.⁴⁵ Ani kampani „No on 8“ se nevyhnuly problémy. Stejně jako u kampaně jejich protivníků „Yes on 8“ byly odhaleny chyby ve financování kampaně, které nebylo zcela transparentní. V září 2012 byly uděleny pokuty za špatné přiznání některých příspěvků v celkové výši 80 000 dolarů.⁴⁶

V této kapitole se pokusím tedy uvést hlavní argumenty na pravou míru právě za pomoci soudních rozsudků a zákonů. Ovšem ani soudy v různých státech se často neshodnou ve svých názorech a pak záleží na pohledu konkrétního soudu nebo orgánu, popřípadě voličů. Při hlasování se však lidé neřídí pouze racionálními argumenty, ale jsou ovlivněni hlavně svým osobním přesvědčením a to především v otázkách, ve

---

⁴² Wildermuth, John. "Obama opposes proposed ban on gay marriage." sfgate.com. <http://www.sfgate.com/news/article/Obama-opposes-proposed-ban-on-gay-marriage-3278328.php> (staženo 13. května 2013).

Newt Gingrich "Stop Imperial Judges...Support Proposition 8." YouTube. <http://www.youtube.com/watch?v=73Q4V8WNF6k> (staženo 13. května 2013).

Eggen, Dan. "Romney under fire for PAC donation to anti-gay marriage group." Washington Post:. http://www.washingtonpost.com/blogs/post-politics/post/romney-under-fire-for-pac-donation-to-anti-gay-marriage-group/2012/03/30/gIQAm7QoIS_blog.html (staženo 13. května 2013).

⁴³ Wildermuth. "Obama opposes proposed ban on gay marriage."

⁴⁴ Republicans Against 8. "Arnold Schwarzenegger, Republican Against 8." Republicans Against 8. <http://www.republicansagainst8.com/2008/08/08/arnold-schwarzenegger-republican-against-8/> (staženo 13. května 2013).

⁴⁵ Serpe, Gina. "Spielberg Makes Like Pitt, Supports Same-Sex Marriage." E! Online. <http://uk.eonline.com/news/30446/spielberg-makes-like-pitt-supports-same-sex-marriage> (staženo 13. května 2013).

⁴⁶ McGreevy, Patrick "Campaigns against Prop. 8 fined \$80,000 for reporting violations." Blogs - latimes.com. <http://latimesblogs.latimes.com/california-politics/2012/09/campaigns-against-proposition-8-hit-with-80000-in-fines.html> (staženo 13. května 2013).

kterých je zapojeno náboženství a tradice. V kampani v roce 2008 se objevovaly nejrůznější argumenty, ovšem hlavní témata zůstávají v debatě o manželství osob stejného pohlaví stále stejná. Ty nejpoužívanější argumenty se dají zařadit do těchto kategorií: 1) Děti – rozmnožování, adopce, výchova a také vzdělávání; 2) Náboženství; 3) Občanská práva; 4) Tradiční manželství.

1.1 Děti

V debatě o manželství osob stejného pohlaví byly argumenty spojené s dětmi zřejmě ty nejčastěji používané a pravděpodobně také ty neúčinnější. Do této kategorie lze zahrnout hned několik argumentů, jako například rozmnožování, adopce, výchova dětí a školní osnovy.

Začneme námitkou, kterou je možné slyšet velmi často od odpůrců homosexuálních manželství. Ta zní asi takto: „Základní funkcí manželství je plození a výchova dětí. Dvě osoby stejného pohlaví však nemůžou spolu bez pomoci třetí strany zplodit děti, které by byly biologickými potomky obou manželů, a tedy nesplňují tuto podmínku.“ Podle této logiky tedy všechny páry, které nemůžou mít vlastní děti, by neměly mít právo se vzít. To by znamenalo, že lidé staršího věku, neplodné a asexuální páry nebo lidé, kteří se rozhodli nemít děti, by neměli získat povolení ke svatbě. Tento protiargument řešil i Nejvyšší soud státu New York a ten se vyjádřil, že „omezení manželství na páry opačného pohlaví, které by mohly mít děti, by vyžadovalo velmi dotěrné dotazy a svévolné a nespolehlivé stanovení hranice“⁴⁷. Ovšem námitka, že základem manželství je mít děti, byla zamítnuta u jiných soudních řízení. Nejvyšší soud státu Massachusetts rozhodl, že „manželství není primárně, natož výhradně zasvěceno plození dětí“⁴⁸. Manželství nikdy nebylo podmíněno plozením dětí⁴⁹, takže tento argument není postaven na skutečnostech. Takto se vyjádřil i kalifornský Nejvyšší soud v rozsudku *In re Marriage Cases*, kde se doslova říká, že „právo uzavřít manželství nebylo nikdy chápáno jako výhradní doména jednotlivců, kteří jsou fyzicky schopni mít děti. Muži a ženy, kteří si přejí vychovávat děti s milovanou osobou v právně uznávané rodině, ale kteří nejsou fyzicky schopni počít dítě..., nikdy nebyli vyloučeni z práva uzavřít manželství .... Osoba, která není fyzicky schopna plodit děti má stále potenciál stát se rodičem a vychovávat dítě prostřednictvím adopce či prostřednictvím prostředků

---

⁴⁷ *Hernandez v. Robles*. 11-12.

⁴⁸ Isaacson. "Teachable Moments". 137.

⁴⁹ Nussbaum. "A Right to Marry?." 684.

asistované reprodukce, a má ústavní právo uzavřít manželství zajišťuje individuální možnost vychovávat děti v úředně uznávané rodině s osobou, se kterou se jedinec rozhodl sdílet svůj život.“⁵⁰

A právě problém adopce dětí homosexuálními páry je dalším z této kategorie. Zde samozřejmě patří námitky, že dítě má vyrůstat s rodiči obou pohlaví, protože potřebuje vzory jak mužské, tak ženské. Hodně dětí však nemá možnost žít se dvěma rodiči a ještě méně z nich se svými biologickými rodiči. S tím souvisí i tvrzení, že děti v rodinách s rodiči stejného pohlaví emočně a psychicky strádají a také mají větší sklony k homosexualitě.⁵¹ Odpůrci manželství osob stejného pohlaví citují výzkum, podle kterého dívky, které žijí bez otce, zahajují svůj sexuální život brzy a je u nich větší riziko nechtěného těhotenství.⁵² Zastánci se naopak odkazují na studie, které říkají, že děti s rodiči stejného pohlaví jsou na tom stejně a dokonce vykazují méně poruch chování než jejich vrstevníci žijící s matkou a otcem.⁵³ Za pravdu jim dává také studie, která neshledala rozdíly mezi dětmi adoptovanými homosexuálními a heterosexuálními páry.⁵⁴

Podle právních norem státu Kalifornie však mohou homosexuálové adoptovat děti a při tomto procesu nesmí čelit diskriminaci kvůli jejich sexuální orientaci.⁵⁵ Proto tento argument stojí stranou v celé debatě o Proposition 8. Jeho schválením nebo odmítnutím se v této oblasti nemohlo nic změnit. O adopci je možné se více bavit ve státech, kde zákony zakazují adopci dětí homosexuály ať jako jedincům a/nebo jako párům. Ovšem jedna z reklam v této kampani se přece jen týkala výchovy dětí. Jmenovala se „Daddy where the babies come from?“. Ukazuje holčičku, která se ptá svých dvou otců právě na otázku, jak se rodí děti, a její rodiče nejsou schopni

---

⁵⁰ *In re Marriage Cases*. 73-74.

⁵¹ Stacey, Judith and Timothy J. Biblarz. "(How) Does the Sexual Orientation of Parents Matter?." *American Sociological Review* 66, no. 2 (2001): 159-183. <http://www.jstor.org/stable/2657413> (staženo 18. dubna 2013).

⁵² Ellis, Bruce J., John E. Bates, Kenneth A. Dodge, David M. Fergusson, L. John Horwood, Gregory S. Pettit, and Lianne Woodward. "Does Father Absence Place Daughters at Special Risk for Early Sexual Activity and Teenage Pregnancy?." *Child Development* 74, no. 3 (2003): 801-821. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2764264/> (staženo 20. března 2013).

⁵³ Gartrell, Nanette, and Henny Bos. "US National Longitudinal Lesbian Family Study: Psychological Adjustment Of 17-Year-Old Adolescents." *Pediatrics* 126, no. 1 (2010): 28-36. <http://pediatrics.aappublications.org/content/126/1/28.full.html> (staženo 15. května 2013).

⁵⁴ Farr, Rachel H., Stephen L. Forssell, and Charlotte J. Patterson. "Parenting and Child Development in Adoptive Families: Does Parental Sexual Orientation Matter?." *Applied Developmental Science* 14, no. 3 (2010): 164-178. <http://people.virginia.edu/~cjp/articles/ffp10b.pdf> (staženo 15. dubna 2013).

⁵⁵ "AB 458 Assembly Bill." Official California Legislative Information. http://www.leginfo.ca.gov/pub/03-04/bill/asm/ab_0451-0500/ab_458_bill_20030908_chaptered.html (staženo 13. května 2013).

zodpovědět její dotazy. Reklama končí prohlášením, že je nutné chránit manželství mezi mužem a ženou, aby nebyly děti zmatené.⁵⁶

Dalším argumentem, se kterým odpůrci však přišli až právě před referendem v roce 2008 je výuka dětí ve veřejných školách. Podle nich by totiž bylo požadováno, aby ve školách byly děti učeny o homosexuálním manželství už na základní škole. Toto tvrzení se objevilo hlavně v televizních reklamách organizace ProtectMarriage.com. Ve třech z nich použili jejich tvůrci přirovnání se státem Massachusetts. První z nich nazvaná „It's Already Happened“ ukazuje dítě, které vypráví matce o knize, kterou četli ve škole a která vypráví o tom, jak si princ vzal prince. Reklama pokračuje tím, že právě v Massachusetts se toto děje.⁵⁷ V dalším spotu nazvaném „Robb and Robin Wirthlin's Story“ vypráví rodiče právě ze státu Massachusetts ten samý příběh. Wirthlinovi potom dodávají, že děti se budou už od školky učit o homosexualitě v každém předmětu, dokonce i v matematice.⁵⁸ Poslední reklama na toto téma s názvem „Everything To Do With Schools“ je vlastně shrnutím dvou předchozích.⁵⁹ Wirthlinovi mluví také o soudním sporu z roku 2006. Podívejme se tedy na tento rozsudek trochu podrobněji. Wirthlinovi společně s dalším párem podali žalobu na školu, protože nebyli informováni o této výuce dopředu a škola jim neumožnila omluvit děti z této výuky. Tvrdili, že to porušuje jednak zákony státu, které umožňují rodičům omluvit dítě ze sexuální výchovy a dalších předmětů, které odporují jejich víře, jednak také Ústavu Spojených států. Měli obavu, že veřejné školy se čtením takových knih snaží „indoktrinovat malé děti konceptem, že homosexualita a homosexuální vztahy nebo manželství jsou morální a přijatelné chování.“⁶⁰ Okresní soud i odvolací soud obvinění odmítly, protože shledaly, že práva rodičů ani dětí porušena nebyla a výuka měla za cíl ukázat dětem diversitu společnosti a vést k toleranci.⁶¹ V reklamě „Robb and Robin Wirthlin's Story“ se také mluví konkrétně o jedné části rozsudku. Rob Wirthlin podle jeho slov

---

⁵⁶ ProtectMarriage.com. "Daddy, where the babies come from?" YouTube. <http://www.youtube.com/watch?v=75J3TN9Zzck> (staženo 13. května 2013).

⁵⁷ ProtectMarriage.com. "Yes on 8 TV Ad: It's Already Happened." YouTube. <http://www.youtube.com/watch?v=0PgjcgqFYP4> (staženo 13. května 2013).

⁵⁸ ProtectMarriage.com. "Robb and Robin Wirthlin's Story." YouTube. <http://www.youtube.com/watch?v=WLHWBWSaW-4> (staženo 13. května 2013).

⁵⁹ ProtectMarriage.com. "Yes on 8 TV Ad: Everything To Do With Schools." YouTube. <http://www.youtube.com/watch?v=7352ZVMKBQM> (staženo 13. května 2013). 9.

⁶⁰ *Parker v. Hurley*. 514 F.3d 87 (2008). <http://media.ca1.uscourts.gov/pdf/opinions/07-1528ERR-01A.pdf>. (staženo 13. května 2013).

⁶¹ *Parker v. Hurley*. 474 F. Supp.2d 261 (D. Mass. 2007). <http://pacer.mad.uscourts.gov/dc/opinions/wolf/pdf/parker%20opinion%20mlw.pdf> (staženo 13. května 2013).

parafrázuje část rozsudku okresního soudu, když říká, že „*soudce naznačil, že stát musí učit děti tyto věci dříve, než si učiní vlastní názor*“⁶². Touto větou pravděpodobně odkazoval na část rozsudku, kde se soud zabývá právě učením dětí toleranci a respektu. Škola má podle nich za úkol vytvářet prostředí, kde by se gayové, lesby i děti páru stejného pohlaví cítily dobře a dosahovaly co nejlepších výsledků. Dále soud pokračuje: „*Jelikož je obtížné změnit postoje a stereotypy, poté, co se vyvinuly, je rozumné, aby se veřejné školy pokusily učit mladé studenty porozumění a respekt k homosexuálům a lesbám, aby se minimalizovalo riziko škodlivého zneužívání ve škole těch, kteří mohou být vnímáni jako odlišní.*“⁶³ Nenašla jsem žádnou jinou část rozsudku, která by se dala vyložit podobně, jak to říkal právě Rob Wirthlin, a ani u této pasáže se nedá říct, že by jasně odpovídala jeho parafrázi. Proti těmto tvrzením se postavili zastánci manželství gayů a leseb. V reklamě kampaně „No on 8“ argumentují, že Proposition 8 neříká vůbec nic o vzdělávání a že reklamy na podporu Proposition 8 jsou nepravdivé.⁶⁴

Odpůrci manželství osob stejného pohlaví se dále ohrazují, že v Kalifornii by mohl stát vyžadovat, aby byly děti učeny o manželství osob stejného pohlaví již od školky, s odvoláním na Zákon o vzdělání §51890. Tento paragraf upravuje výchovu ke zdraví ve všech stupních základní a střední školy a není určeno, ve kterém se budou dané věci učit. Navíc je zmíněno pouze pojem rodina, nikoliv manželství.⁶⁵ Podle téhož zákona, mají rodiče omluvit své dítě ze sexuální výchovy učené na dané škole, ve které by se děti měly učit o rozdílných sexuálních orientacích.⁶⁶ Děti se opravdu ve škole s největší pravděpodobností budou učit o rodinách, kde není matka a otec, ale kde jsou dvě matky nebo dva otcové, stejně jako se budou učit, že některé děti žijí pouze s jedním rodičem. Pravděpodobné však je, že na některých školách se již děti toto učí. V Kalifornii žije přes 1 milion lidí čítající LGBT komunita a přes 25 000 homosexuálních

---

Parker v. Hurley. 514 F.3d 87 (2008).

⁶² ProtectMarriage.com. "Robb and Robin Wirthlin's Story."

⁶³ *Parker v. Hurley*. 30-31.

⁶⁴ NoOnProp8.com. "Prop 8 has nothing to do with schools." YouTube.

<http://www.youtube.com/watch?v=CIL7PUI24hE&list=UUmbVgavgkLpeTnDjcYXlww&index=38> (staženo 14. května 2013).

⁶⁵ "CA Codes-Education Code Section 51890-51891." Official California Legislative Information.

<http://www.leginfo.ca.gov/cgi-bin/displaycode?section=edc&group=51001-52000&file=51890-51891> (staženo 14. května 2013).

⁶⁶ "CA Codes-Education Code Section 51937-51939." Official California Legislative Information.

<http://www.leginfo.ca.gov/cgi-bin/displaycode?section=edc&group=51001-52000&file=51937-51939> (staženo 14. května 2013).

párů, které spolu vychovávají alespoň jedno dítě.⁶⁷ To znamená, že děti nejen ve veřejných školách mohou potkat někoho, kdo žije v takové rodině a bude mít otázky. Proposition 8 tedy nemá vliv na výuku ve školách. I kdyby platil, děti se stejně budou učit o jednotlivých formách rodiny a je na škole, jestli zařadí i rodiny s rodiči stejného pohlaví.

1.2 Náboženství

Samozřejmě v debatě o právech homosexuálů hraje důležitou roli náboženství. Mezi obyvateli Kalifornie převažuje křesťanství. Z křesťanských církví se pak nejvíce lidí hlásí ke katolické (31%), dále pak k některé z evangelických (18%) a k dalším protestantským církvím (18%). Z dalších náboženství je v Kalifornii zastoupeno židovství, buddhismus, mormoni (Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů). K ostatním se hlásí pouze malá část obyvatel (1% nebo méně). Bez vyznání nebo nevěřících je asi 21% Kalifornianů.⁶⁸

Jak jsem již psala, tak existují velké rozdíly mezi církvemi. Různá náboženství mají však také rozdílný pohled jak na homosexualitu, tak na manželství osob stejného pohlaví. Často jsou také velké rozdíly v rámci jedné církve. Zaměřím se na ty nejrozšířenější v rámci státu Kalifornie a na jejich postoje v těchto otázkách. Katolická církev má v obou otázkách jednoznačný postoj. Co se týče homosexuality, rozlišuje katolická církev mezi sklonem k homosexualitě a homosexuálním chováním. Právě jednání na základě homosexuálního pokušení považuje za hřích.⁶⁹ To je oficiální postoj představitelů katolické církve, ale mezi věřícími jsou značné rozdíly. Jak průzkumy ukázaly, přibližně polovina z nich souhlasí s tím, aby měly homosexuální páry možnost uzavřít manželství.⁷⁰

U protestantských církví je to však daleko složitější, protože za protestantské se označují církve, které vznikly za dob reformace. Existuje několik proudů a v rámci

---

⁶⁷ Grindley, Lucas. "California Has More Than 50,000 Gay Parents." Advocate.com. <http://www.advocate.com/news/daily-news/2011/06/23/california-has-more-50000-gay-parents> (staženo 14. května 2013).

⁶⁸ Pew Forum on Religion & Public Life. "Religion Composition of California." pewforum.org. <http://www.pewforum.org/religion08/states/california/> (staženo 14. května 2013).

⁶⁹ United States Conference of Catholic Bishops. "Ministry to Persons with a Homosexual Inclination: Guidelines for Pastoral Care." usccb.org. <http://www.usccb.org/about/doctrine/publications/homosexual-inclination-guidelines-general-principles.cfm> (staženo 15. května 2013).

⁷⁰ The Field Poll "Record majority of California voters approves of allowing same-sex marriage.." February 2013, #2443. <http://www.field.com/fieldpollonline/subscribers/RIs2443.pdf> (staženo 15. května 2013).

každého z nich také veliká škála denominací. Uvedu proto pouze některé na ukázkou rozdílnosti názorů. Denominace Americké baptistické církve USA prošla velkou diskuzí na tato témata a nakonec rozdílnost názorů vedla až k rozkolu v roce 2006. Baptistické církve v Kalifornii, na Havaji, v Nevadě a Arizoně se oddělily od celonárodní denominace, protože nesouhlasily s benevolentním postojem vůči homosexualitě. Na druhou stranu Sjednocená církev Krista (United Church of Christ) je jednou z protestantských církví, která homosexualitu neodsuzuje, ale naopak bojuje za manželství dvou osob stejného pohlaví. Episkopální církev povolila sňatky gayů a leseb až v roce 2012, ale již v roce 2006 vydala prohlášení, že je proti jakémukoliv ústavnímu dodatku, který by zakazoval právě manželství homosexuálů. Na kompromis vsadila Presbyteriánská církev, která sice definuje manželství jako svazek muže a ženy, ovšem dovoluje i obřady pro páry stejného pohlaví. Tento svazek však není srovnatelný s manželstvím.⁷¹

U nekřesťanských náboženství se pohled na tyto otázky také liší. Dvě v Kalifornii nejrozšířenější jsou ve svém postoji vcelku tolerantní. Židé vesměs podporují práva homosexuálů a také umožňují sňatky osob stejného pohlaví s výjimkou, že rabín smí odmítnout takový obřad provést. Ovšem ortodoxní židé takové svazky zcela odmítají. Nejrozšířenější východní náboženství v Kalifornii, buddhismus nemá žádný oficiální postoj ohledně svazků osob stejného pohlaví, i když někteří buddhisté vidí v částech Buddhova učení odsouzení homosexuality.⁷²

Poslední církev, o které se zmíním je Mormonská církev (neboli Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů). Mormoni zcela odmítali homosexualitu a s tím i manželství osob stejného pohlaví. Právě tato církev hrála velkou roli v kampani na podporu Proposition 8. Ovšem od voleb v roce 2008, kdy sklídila velkou kritiku, představitelé této církve ustupují od svých tvrdých postojů a volí umírněnější přístup k této otázce.⁷³

Jak je vidět, tak mezi jednotlivými náboženství jsou velké rozdíly. Není tedy divu, že někteří autoři zcela odmítají náboženské argumenty. Odpůrci manželství osob stejného pohlaví často odkazují na náboženské texty, nejčastěji na Bibli. Pomocí citátů

---

⁷¹ Pew Forum on Religion & Public Life. "Religious Groups' Official Positions on Same-Sex Marriage." <http://www.pewforum.org/Gay-Marriage-and-Homosexuality/Religious-Groups-Official-Positions-on-Same-Sex-Marriage.aspx> (staženo 15. května 2013).

⁷² Ibid.

⁷³ Mach, Andrew. "New website from Mormon church: 'Sexuality is not a choice'." NBC News. <http://usnews.nbcnews.com/news/2012/12/07/15734686-new-website-from-mormon-church-sexuality-is-not-a-choice?lite> (staženo 15. května 2013).

z Bible pak dokazují, že homosexualita je nemorální. Nejčastěji jsou citovány dva verše ze Starého zákona z knihy Leviticus (3. kniha Mojžíšova): „*Nebudeš obcovat s mužem jako s ženou. Je to ohavnost.*“⁷⁴ a „*Kdyby muž spal s mužem jako s ženou, oba se dopustili ohavnosti; musejí zemřít, jejich krev padni na ně.*“⁷⁵ Ovšem zde nastává několik problémů. Jednak různé překlady a interpretace Starého a Nového zákona. Vědci se stále přou o správné znění, protože je jasné, že různými překlady a prepisy v průběhu staletí byly věty a s tím i jejich význam pozměněny. Navíc společnost se stále vyvíjí a my žijeme v jiné době, kde spousta nařízení a zákonů z Bible již pozbyla své platnosti. Právě to je také protiargument k těmto námitkám. Ani silně věřící lidé se zcela neřídí všemi nařízeními z Bible. Hlavní ale pořád zůstává to, že neexistuje jednotný postoj a také v rámci jednotlivých církví, kde neustále probíhají debaty na toto téma. Navíc pro nevěřící a pro lidi, jejichž náboženství hlásá něco jiného, je velmi těžké takové argumenty přijmout.

Ústava Spojených států zaručuje svobodu vyznání, což znamená, že všichni mají právo praktikovat svou víru. Právě jeden z argumentů proti manželství osob stejného pohlaví pak byl, že by církve byly nuceny oddávat homosexuální páry i přes svůj nesouhlas. To ovšem není pravda, protože také kalifornská ústava zaručuje svobodu vyznání, a tudíž „*poskytnutí možnosti párům stejného pohlaví získat označení manželství nezasahuje do náboženské svobody jakékoli náboženské organizace ... žádné náboženství nebude muset změnit svou náboženskou politiku nebo postupy s ohledem na páry stejného pohlaví, a žádný duchovní nebude muset provádět manželské obřady v rozporu s jeho nebo jejím náboženským přesvědčením.*“⁷⁶ Naopak právě přijetí by Proposition 8 znamenalo, že církve, které podporují manželství osob stejného pohlaví, nemohou tyto páry oddat.

Zároveň ale také první dodatek Ústavy Spojených států vyjadřuje oddělení církve od státu. Kdyby byly náboženské argumenty uznány, znamenalo by to, že „*stát by stranil jedné skupině věřících proti jiné*“⁷⁷.

---

⁷⁴ Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona : český ekumenický překlad. Praha: Česká biblická společnost, 1993. Lv 18,22

⁷⁵ Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona : český ekumenický překlad. Lv 20,13

⁷⁶ *In re Marriage Cases*, 117.

⁷⁷ Nussbaum. "A Right to Marry?." 681.

1.3 Občanská práva

Samozřejmě celá tato debata na téma manželství osob stejného pohlaví je také o občanských právech. Odpůrci argumentují, že manželství není základní právo, které by bylo zaručeno ústavou, tudíž jej stát nemusí garantovat všem občanům stejně. To však vyvrátil Nejvyšší soud Spojených států již v roce 1967 v již zmíněném případě *Loving v. Virginia*. V rozsudku se píše, že „[M]anželství je jedním ze „základních občanských práv člověka“, které jsou zásadní pro naši existenci a přežití.“⁷⁸ V dalších soudních procesech byl tento argument používán, ovšem v některých případech soudci rozhodli, že tento proces je odlišný a argumentace se nedá použít v případě manželství osob stejného pohlaví.⁷⁹ Kalifornský nejvyšší soud však rozhodl, že i když právo na manželství není přímo uvedeno v kalifornské Ústavě, podle předchozích rozhodnutí je to základní právo, které je touto Ústavou garantováno.⁸⁰

Odpůrci sňatků gayů a leseb ovšem někdy změni argument v to, že všichni mají právo vzít si osobu opačného pohlaví a to je podstata tohoto práva. Právo na „manželství s osobou stejného pohlaví“ je podle jejich názoru něco jiného. Kalifornský nejvyšší soud se však vůči tomuto výkladu ohradil v rozhodnutí *In re Marriage Cases*, kde soud uznal, že se zastánci sňatků homosexuálů „se nesnaží o vytvoření nového ústavního práva - práva na "manželství osob stejného pohlaví" - nebo změnit, upravit, nebo (jak někteří navrhli) "deinstitutionalizovat" existující instituci manželství.“⁸¹

Argumenty o rovných občanských právech používali v mediální kampani o Proposition 8 téměř výlučně odpůrci tohoto ústavního dodatku. Součástí kampaně „No on 8“ byly reklamy s názvem „Conversation“ a „The Thorons“, jejichž hlavním poselstvím byla rovná práva pro všechny.⁸²

Někteří autoři jdou ještě dál. Martha Nussbaum ve svém článku „Right to marry?“ obhajuje tezi, že by bylo nejlepší, kdyby se stát do manželství nepletl a místo civilního manželství by byla jak pro heterosexuální páry, tak pro osoby stejného pohlaví pouze možnost uzavírání nějaké formy partnerství a manželství by stát nechal pouze na

---

⁷⁸ *Loving v. Virginia*. 388 U.S. 1 (1967).

<http://law2.umkc.edu/faculty/projects/ftrials/conlaw/loving.html> (staženo 15. května 2013).

⁷⁹ *In re Marriage cases*. 86.

⁸⁰ *Ibid.* 51.

⁸¹ *Ibid.* 53.

⁸² NoOnProp8.com. "Conversation - No On Prop 8." YouTube.

<http://www.youtube.com/watch?v=vB0lZ8XbmJM> (staženo 15. května 2013).

NoOnProp8.com. "The Thorons - Dont Eliminate Marriage for Anyone." YouTube.

<http://www.youtube.com/watch?v=l6dBUci32c8> (staženo 15. května 2013).

církvích. Ovšem také dodává, že pokud stát bude nadále garantovat oddaným párům nějaká práva a výhody, musí dát tu možnost všem párům bez rozdílu sexuální orientace.⁸³

Boj za občanská práva homosexuálů bývá také jeho zastánci někdy přirovnáván k boji za občanská práva černochoů. Některé výzkumy však tvrdí, že toto propojení není zřetelné v názorech veřejnosti. Pohled na manželství osob stejného pohlaví není ovlivněn názory na práva černochoů.⁸⁴ Některé argumenty zastánců se však snaží poukázat na podobnosti mezi těmito dvěma skupinami. Například srovnávání zákazů manželství pro osoby stejného pohlaví se zákazem rasově smíšených manželství. Také můžeme narazit na pojem „oddělené, ale rovnocenné“ („separate but equal“) známý z doby rasové segregace, který je často používán při popisu vztahu mezi manželstvím a registrovaným partnerstvím. To platí zejména v Kalifornii, protože podle kalifornských zákonů domestic partnership obsahuje v podstatě veškerá práva a povinnosti na úrovni státu jako manželství.⁸⁵ Musím ale znovu podotknout, že dokud bude v platnosti DOMA, jakýkoliv legální vztah dvou osob stejného pohlaví nemůže být nikdy rovnocenný s manželstvím heterosexuálního páru. Například Nejvyšší soud New Jersey rozhodl v případě *Lewis v. Harris*, že páry stejného pohlaví musí mít přístup ke stejným benefitům jako heterosexuální páry, ovšem dal zákonodárcům na výběr, jestli umožní manželství gayům a lesbám nebo jestli vytvoří instituci s rozdílným názvem ale se stejnými právy.⁸⁶

Tady by mohla vyvstat otázka, proč se tedy homosexuální páry snaží získat právo uzavřít manželství, když jim kalifornské zákony nabízí alternativu v podobě domestic partnership. Tato instituce přeci zahrnuje prakticky všechna práva a povinnosti jako manželství. Na to se dá odpovědět pomocí definice manželství. Zde použiji definici manželství od Marthy Nussbaum: „*Manželství není pouze jedna věc. Manželství zahrnuje několik odlišných aspektů lidského života: sexuální vztahy, přátelství a společnost, lásku ... a výchovu dětí, a vzájemnou zodpovědnost ... Pro hodně lidí, pokud ne pro většinu ... [j]e to klíč k budování štěstí, něco, po čem lidé touží – a touží po tom znovu a znovu, i přesto, že jejich zkušenost nebyla zdaleka dobrá.*“ “ Podobně na

---

⁸³ Nussbaum. "A Right to Marry?."

⁸⁴ Gaines, N. Susan, and James C. Garand. "Morality, Equality, or Locality: Analyzing the Determinants of Support for Same-sex Marriage." *Political Research Quarterly* 63, no. 3 (2010): 564. <http://www.jstor.org/stable/25747958> (staženo 14. února 2013).

⁸⁵ *In re Marriage Cases*. 3.

⁸⁶ *Lewis v. Harris*. (188 N.J. 415, 908 A. 2d 196).

<http://www.princeton.edu/aci/cases-pdf/aci-update-lewisvharris.pdf> (staženo 15. května 2013).

manželství nahlíželi i soudci kalifornských soudů. Ti manželství označili za „nejvíce společensky produktivní a osobně naplňující vztah“ nebo se vyjádřili, že „schopnost jedince vstoupit do dlouhodobého, úředně uznaného rodinného vztahu s osobou jeho nebo její volby má často zásadní význam pro individuální štěstí a duševní pohody...[také] může mít zásadní význam pro ... rozvoj osobnosti a dosažení jeho nebo její úplného potenciálu.“

Ještě jedna složka tady hraje zásadní roli. Manželství je společensky uznávaná instituce a nese sebou určitý společenský status. Pojem domestic partnership není v dostatečném povědomí veřejnosti a to způsobuje problémy pro páry stejného pohlaví a zejména pro jejich děti. Instituce s jiným názvem pro homosexuální páry také může evokovat nižší význam jejich svazku a označení občanství druhé kategorie (second-class citizenship). Proto kalifornský Nejvyšší soud rozhodl, že název „manželství“ je součástí práva uzavřít manželství.⁸⁷

1.4 Tradiční manželství

Dalším argumentem je, že povolení homosexuálních sňatků by poškodilo takzvané tradiční manželství. Tady by mohla vyvstat otázka, co vlastně je tradiční manželství. Instituce manželství je velmi stará. Ve středověku a novověku se však jednalo hlavně o „ekonomické transakce“, tedy o sňatky kvůli majetku a láska s nimi neměla mnoho společného. Také ženám byla v minulých staletích přidělena podřadná role a byly závislé na mužích a rozvody v podstatě neexistovaly. Samozřejmě také, jak jsem se již zmiňovala, ve Spojených státech platily až do roku 1967 zákony proti rasově smíšeným manželstvím. Jak je tedy vidět, instituce manželství prošla za dobu své existence značnými změnami.⁸⁸

Pojem tradiční manželství však jeho zastánci definují jako manželství mezi mužem a ženou, jehož hlavním cílem je plození dětí. V dnešní době čelí manželství různým problémům, jako je například stále rostoucí rozvodovost, a povolení manželství i gayům a lesbám by podle nich této instituci ještě více ublížilo. Stalo by se méněcenným a stát by měl naopak usilovat o podporu manželství jako základní jednotky společnosti. Avšak lidé, kteří tento argument používají, obvykle nemají starost o to, jak instituci manželství poškozují sňatky z rozmaru, které trvají pouze několik dní

---

⁸⁷ *In re Marriage Cases*. 103-106.

⁸⁸ Newton. *Same-Sex Marriage: a Reference Handbook*. 42-45.

nebo dokonce hodin.⁸⁹ Navíc čísla ukazují, že právě ve státech, kde je manželství gayů a leseb legální je menší míra rozvodovosti až o 10%.⁹⁰ Právě Massachusetts a Iowa, kde manželství osob stejného pohlaví platí, jsou státy s nejmenším počet rozvodů ze všech států Unie.⁹¹

Tento argument byl použit i v několika soudních procesech. V případě *In re Marriage cases* se soud zabýval tímto argumentem velmi podrobně. Obzvláště jedna pasáž rozsudku si vyžaduje pozornost. „*Přestože chápání manželství pouze jako svazek muže a ženy nepochybně převládá, pokud jsme se naučili něco ze značného vývoje v převažujících společenských názorech a oficiální politiky vůči příslušníkům minoritních ras a vůči ženám v minulém půlstoletí, je to, že i nejnámější a všeobecně přijímané sociální praktiky a tradice často maskují nespravedlnosti a nerovnosti, které často nejsou známy ... těm, kteří nejsou přímo poškozeni těmito ... tradicemi.*“⁹² a právě proto zachování tradiční definice manželství není důvodem k omezení manželství jen pro páry opačného pohlaví.⁹³

Toto jsou pouze ty zřejmě nejčastější argumenty, na které můžeme narazit v této debatě. Existují však samozřejmě i další, jako například, že když budou teď povoleny sňatky homosexuálů, povede to k povolení pedofilie, manželství se zvířaty a podobně (tzv. slippery slope argument). Také je někdy diskutován ekonomický dopad případného zavedení manželství gayů a leseb. Ovšem tento argument se objevuje až po hlasování o Proposition 8. Na jedné straně odpůrci poukazují na zvýšené výdaje státu, které by byly nutné na pokrytí výhod pro tyto páry. Naopak ale zastánci poukazují na kladný vliv, které mají svatby na místní ekonomiku.⁹⁴

Při rozebírání argumentů vyvstala jedna skutečnost. Všechny argumenty, které používali odpůrci manželství homosexuálů, byly již před kampaní na Proposition 8 odmítnuty soudy. Některé také překrcovaly skutečnost, aby se hodila k jejich

---

⁸⁹ Nussbaum. "A Right to Marry?." 683.

⁹⁰ Kurtzleben, Danielle. "Divorce Rates Lower in States with Same-Sex Marriage." US News & World Report. <http://www.usnews.com/news/articles/2011/07/06/divorce-rates-lower-in-states-with-same-sex-marriage> (staženo 15. května 2013).

⁹¹ Aldridge, Donesha. "Divorce rates lower in states that allow same-sex marriage." Medill Reports. <http://news.medill.northwestern.edu/chicago/news.aspx?id=201803> (staženo 15. května 2013).

⁹² *In re Marriage Cases*. 115.

⁹³ Ibid.

⁹⁴ Welch, Chris. "Economy enters same-sex marriage debate." CNN.com. <http://edition.cnn.com/2009/POLITICS/03/06/same.sex.marriage.economy/#cnnSTCText> (staženo 14. května 2013).

argumentům. Takže i přes to, že vlastně všechny důvody pro zákaz manželství nejsou dostačující, lidé hlasovali pro zákaz. Je tak vidět, že se řídili hlavně svým přesvědčením.

3. Veřejné mínění

Kampaně zastánců i odpůrců Proposition 8 měly za úkol ovlivnit veřejné mínění a přesvědčit voliče, aby se přidali právě na jejich stranu. V otázce uzákonění manželství homosexuálů hrál názor veřejnosti velkou roli, i když zrovna nebyla na volebních lístcích. Podle některých autorů je totiž jasná spojitost mezi veřejným míněním a politikou. Ve státech, kde je největší podpora z řad veřejnosti, začaly být uznávány svazky dvou osob stejného pohlaví. Tam, kde naopak převládají negativní názory, byly zavedeny zákazy.⁹⁵

Ohledně homosexuality a práv gayů a leseb došlo v americké společnosti v posledních dvaceti letech 20. století k výraznému posunu ve veřejném mínění. V průběhu 90. let došlo k velkému nárůstu akceptace. Podle průzkumů kleslo procento lidí, kteří považují sexuální vztah mezi dvěma osobami stejného pohlaví za „vždy špatný“, za deset let o téměř 20% (76% v roce 1990 a 59% v roce 2000).⁹⁶ Co se ale týká manželství osob stejného pohlaví, nelze najít ve výzkumech prováděných celonárodně mezi lety 1990 a 2004 výrazný trend rostoucí podpory.⁹⁷ Oproti tomu výzkumy veřejného mínění v Kalifornii ukazují jednoznačně rostoucí podporu.⁹⁸

V tomto posunu veřejného mínění hraje roli několik faktorů. Jedním z nich jsou také demografické změny. Veřejné mínění se může změnit, i když jediný člověk nezmění svůj názor. Posun probíhá pouze kvůli změnám v populaci. Staří lidé umírají a děti, které vyrůstají v době, kdy homosexualita je daleko více diskutována, dospívají. Samozřejmě i migrací se populace daného státu mění, mění se rasové, etnické a náboženské složení společnosti. Demografické změny jsou však zodpovědné pouze přibližně za polovinu nárůstu podpory pro sňatky osob stejného pohlaví. Druhá polovina je pak vysvětlována změnou názoru nebo jinými faktory.⁹⁹ Podle průzkumu Pew Research Center důvod, proč lidé začali podporovat manželství osob stejného pohlaví

---

⁹⁵ Lewis, Gregory B., and Charles W. Gossett. "Changing Public Opinion on Same-Sex Marriage: The Case of California." *Politics & Policy* 36, no. 1 (February 2008): 7. *Academic Search Complete*, EBSCOhost.

<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&AN=28352002&lang=cs&site=ehost-live> (staženo 13. prosince 2012).

⁹⁶ Brewer, Paul R.. "The Shifting Foundations Of Public Opinion About Gay Rights." *The Journal of Politics* 65, no. 4 (2003): 1208-1209. JSTOR <http://www.jstor.org/stable/3449929> (staženo 14. února 2013).

⁹⁷ Brewer, Paul R., and Clyde Wilcox. "Same-Sex Marriage And Civil Unions." *Public Opinion Quarterly* 69, no. 4 (2005): 600. <http://poq.oxfordjournals.org/content/69/4/599.full.pdf> (staženo 15. května 2013).

⁹⁸ Lewis, and Gossett. "Changing Public Opinion on Same-Sex Marriage:." 8.

⁹⁹ Ibid. 5.

je, že někdo z jejich známých je homosexuál. Někteří také přiznali, že změnili názor, když se nad touto otázkou více zamysleli.¹⁰⁰

Předvolební výzkumy v Kalifornii

V Kalifornii působí dvě velké agentury, které provádějí celostátní průzkumy veřejného mínění, Public Policy Institute in California a Field Research Corporation. Obě společnosti přinášely názory kalifornských voličů na manželství osob stejného pohlaví již několik let před volbami v listopadu 2008.

Již od druhé poloviny sedmdesátých let 20. století, kdy průzkumy začaly, lze v Kalifornii pozorovat růst v podpoře sňatků homosexuálů. V roce 1977 to bylo 28%, zatímco na straně odpůrců pak stálo 59% dospělých obyvatel.¹⁰¹ V roce 2000 průzkumy předpovídaly vítězství Proposition 22 výsledkem 53% pro a 40% proti. Skutečné výsledky pak byly 61% pro a 38% proti.¹⁰² Od začátku tohoto století se až do roku 2008 stále zmenšoval rozdíl mezi příznivci a odpůrci. Na začátku roku 2008 byli zastánci manželství osob stejného pohlaví v menšině, ale pořad jich bylo více než ve většině ostatních států a výsledky ukazovaly stálý růst.¹⁰³ Poté, co bylo na volební lístky zařazeno Proposition 8 a tato otázka se stala aktuální a velmi diskutovanou, probíhaly průzkumy veřejného mínění téměř každý měsíc. Ve všech převažují odpůrci ústavního dodatku nad jeho zastánci a dokonce jejich počet mírně rostl. V posledním průzkumu společnosti Field Research Corporation je však již vidět trend opačný, přesto odpůrci stále převažují. V posledních průzkumech z října 2008 bylo 49% proti dodatku a 44% pro.¹⁰⁴

Na výsledcích průzkumů lze vidět rozdíly v názorech mezi jednotlivými skupinami voličů. Postoje se docela výrazně liší u jednotlivých skupin obyvatelstva podle věku, vzdělání, religiozity, politické příslušnosti, ideologického zaměření,

---

¹⁰⁰ Pew Research Center. "Growing Support for Gay Marriage: Changed Minds and Changing Demographics ." people-press.org. <http://www.people-press.org/2013/03/20/growing-support-for-gay-marriage-changed-minds-and-changing-demographics/> (staženo 15. května 2013).

¹⁰¹ The Field Poll "Big increase in California voters who favor allowing same-sex marriage. Six in ten (59%) now approve." February 2012, #2406. <http://www.field.com/fieldpollonline/subscribers/RIs2406.pdf> (staženo 15. května 2013).

¹⁰² The Field Poll "Prop. 22 still running ahead. Slight plurality favors Prop. 26. Sentiment strongly against Props. 30 and 31. Prop. 21 running ahead in counties with long ballot label wording." February 2000, #1956. <http://www.field.com/fieldpollonline/subscribers/Release1956.pdf> (staženo 15. května 2013).

¹⁰³ Lewis and Gossett. "Changing Public Opinion on Same-Sex Marriage:." 8.

¹⁰⁴ The Field Poll "Prop. 8 (Same-Sex Marriage Ban) dividing 49% No, 44% Yes, with many voters in conflict; voters moving to the No side on Prop. 7 (Renewable Energy Generation); Yes side still leads on Prop. 2 (Farm Animal Confinement). Plurality favors Prop. 11 (Redistricting), but many undecided." October 2008, #2292. <http://www.field.com/fieldpollonline/subscribers/RIs2292.pdf> (staženo 15. května 2013).

pohlaví a rasy. V dřívějších průzkumech nebyly rozdíly tak značné. Dnes je vidět daleko větší rozdíl v názorech na homosexualitu podle ideologie (liberálové a konzervativci), příslušnosti k politické straně a náboženského přesvědčení než tomu bylo na konci 80. let.

Věk

Mladší lidé jsou obvykle více tolerantní a ve výzkumech lze vidět velký rozdíl obzvlášť mezi nejmladší a nejstarší generací. Zatímco většina lidí ve věku do 35 let byla podle výzkumů proti Proposition 8, obyvatelé starší 65 let byli na straně zastánců dodatku v poměru téměř dva ku jedné (62% pro a 32% proti). Tady lze vidět, že generační výměna má na veřejné mínění velký vliv.¹⁰⁵ Tady ještě může vzniknout námitka, že někteří lidé tím, jak stárnou, se stávají více konzervativní a homofobní. To ovšem výzkumy vyvrací. Ve všech věkových skupinách lidé častěji odpovídali, že se stali tolerantnější od doby, kdy jim bylo 18 let, než naopak.¹⁰⁶

Vzdělání

Vzdělání respondentů není vždy zjišťováno, ale v případech, kdy jsou tato data k dispozici, můžeme vidět rozdíl mezi lidmi bez a s vysokoškolským vzděláním. Obzvlášť porovnáme-li lidi se středoškolským nebo nižším vzděláním s těmi, kteří mají postgraduální studium. V tom případě jsou výsledky někdy i opačné (62% pro a 27% proti; 33% pro a 61% proti).¹⁰⁷

Náboženství

Velký rozdíl v názorech najdeme také mezi lidmi, kteří jsou nevěřící nebo nepřisuzují náboženství velkou roli ve svém životě, a těmi nábožensky založenými, kteří pravidelně navštěvují náboženské obřady. Více nábožensky založení ve větší míře odsuzují homosexualitu a odmítají manželství gayů a leseb.

Také, jak jsem již zmiňovala, existují rozdíly mezi jednotlivými církvemi. Průzkumy většinou rozlišují katolíky, protestanty, jiné náboženství a ateisty (bez vyznání). Většina respondentů, kteří uvedli, že jsou protestanté, podporovala Proposition 8 nadpoloviční většinou ve všech výzkumech. Lidé hlásící se ke katolické církvi byli rozděleni přibližně stejně mezi podporovatele a odpůrce, i když odpůrci těsně

---

¹⁰⁵ Ibid.

¹⁰⁶ Lewis and Gossett. "Changing Public Opinion on Same-Sex Marriage:." 21.

¹⁰⁷ Ibid.

vítězili. Mezi lidmi vyznávajícími jiná náboženství nebo ateisty silně převažovali odpůrci ústavního dodatku, někdy i přes 70%.¹⁰⁸

Politická příslušnost

Na průzkumech lze vidět, že postoj k této otázce je velmi rozdílný mezi příznivci jednotlivých politických stran. Demokraté ve všech průzkumech silně odmítali Proposition 8 (mezi 60% a 75% proti). Na druhou stranu republikáni stáli na straně zastánců (mezi 60% a 70% pro). Respondenti, kteří uvedli jinou politickou stranu nebo se označili za nestraníky, byli většinou proti, i když ne tak silně jako demokraté (přes 50% proti ve všech výzkumech).¹⁰⁹

Ideologie

To, že postoj k této otázce je silně ovlivněn ideologickým smýšlením, lze vidět na obrovském rozdílu mezi konservativci a liberály. Opět lze vidět opačné výsledky mezi těmito dvěma skupinami. Konservativci silně podporovali tento dodatek (kolem 70%) a liberálové byli silně proti (80% až 90%).¹¹⁰

Pohlaví

Co se týče pohlaví, ženy jsou tolerantnější než muži, ale rozdíl není tak výrazný jako u ostatních skupin. Ve všech výzkumech (až na jeden) se výsledky mezi pohlavími lišily maximálně o 5 procentních bodů.¹¹¹

Rasa

Výsledky jsou rozlišené i podle rasy respondentů na bělochy, Hispánce, Afroameričany a Asiaty. Podle studií bývají Afroameričani a Asiaté méně tolerantní vůči homosexuálům než běloši a Hispánci, ale i přesto podporují snahu ukončit diskriminaci.¹¹² Výsledky průzkumů v posledních měsících před volbami neukazovaly velké rozdíly mezi rasami. Ovšem ve všech výzkumech kromě jednoho černoši podporovali Proposition 8, běloši naopak vždy odmítali tento dodatek. To bývá však

---

¹⁰⁸ The Field Poll "55% of voters oppose Proposition 8, the initiative to ban same-sex marriages in California." September 2008, #2287.

<http://www.field.com/fieldpollonline/subscribers/RIs2287.pdf> (staženo 15. května 2013).

¹⁰⁹ Ibid.

¹¹⁰ The Field Poll "Prop. 8 (Same-Sex Marriage Ban) dividing 49% No, 44% Yes, with many voters in conflict; voters moving to the No side on Prop. 7 (Renewable Energy Generation); Yes side still leads on Prop. 2 (Farm Animal Confinement). Plurality favors Prop. 11 (Redistricting), but many undecided." October 2008, #2292.

¹¹¹ Public Policy Institute in California. "PPIC Statewide Survey: Californians and Their Government." October 2008. 13.

http://www.ppic.org/content/pubs/survey/S_1008MBS.pdf (staženo 15. května 2013).

¹¹² Lewis and Gossett. "Changing Public Opinion on Same-Sex Marriage:." 9.

vysvětlováno tím, že Afroameričané jsou více nábožensky založení.¹¹³ Skutečné výsledky voleb se ale výrazně lišily od předvolebních průzkumů, pro Proposition 8 nakonec hlasovalo podle některých průzkumů až 70% černochů, kteří přišli k volbám.¹¹⁴ Tento rozdíl byl pravděpodobně způsoben malým počtem respondentů z řad Asiátů a Afroameričanů.

Rodina, známí

Podle některých autorů má pozitivní vliv na názory vůči homosexuálům a jejich sňatkům i to, když osobně znají nějakého gaye nebo lesbu. Tato skutečnost byla zjišťována ve dvou předvolebních průzkumech a rozdíl mezi lidmi, kteří osobně znají nějaké homosexuály, a těmi, kteří neznají (nebo si nejsou jisti), je 7 až 9 procentních bodů. U obou skupin jsou oba postoje celkem vyrovnané.¹¹⁵ V jiných studiích zase můžeme vyčíst, že vliv toho, zda voliči znají někoho s homosexuální orientací, není vždy jednoznačně pozitivní a záleží na typu kontaktu.¹¹⁶

---

¹¹³ Abrajano, Marisa. "Are Blacks and Latinos Responsible for the Passage of Proposition 8? Analyzing Voter Attitudes on California's Proposal to Ban Same-Sex Marriage in 2008." *Political Research Quarterly* 63, no. 4 (December 2010): 923-924. *Academic Search Complete*, EBSCOhost <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&AN=55532705&lang=cs&site=ehost-live> (staženo 13. prosince 2012).

¹¹⁴ ABC News. "Gay Marriage Amendments in California - Exit Poll Results." ABCNews.com. <http://abcnews.go.com/images/PollingUnit/CAExitPollGayMarriage.pdf> (staženo 15. května 2013).

¹¹⁵ The Field Poll "Prop. 8 (Same-Sex Marriage Ban) dividing 49% No, 44% Yes, with many voters in conflict; voters moving to the No side on Prop. 7 (Renewable Energy Generation); Yes side still leads on Prop. 2 (Farm Animal Confinement). Plurality favors Prop. 11 (Redistricting), but many undecided." *October 2008*, #2292.

¹¹⁶ Barth, Jay, L. Marvin Overby, and Scott H. Hffmon. "Community Context, Personal Contact, and Support for an Anti-Gay Rights Referendum." *Political Research Quarterly* 62, no. 2 (2009): 355-365. JSTOR <http://www.jstor.org/stable/27759873> (staženo 14. února 2013).

4. Proč Proposition 8 uspěla

Dne 4. listopadu 2008 tedy občané Kalifornie volili nejen nového prezidenta, ale také hlasovali o budoucnosti manželství dvou osob stejného pohlaví. Když byly hlasy sečtené a výsledky ukazovaly, že Proposition 8 byla schválena rozdílem 4 % (52% pro a 48% proti)¹¹⁷, bylo to pro hodně z nich velké zklamání. Jak jsem v předchozí kapitole ukázala, podle průzkumů veřejného mínění převažovali odpůrci ústavního dodatku. Jaké jsou tedy důvody vítězství Proposition 8?

Po vyhlášení oficiálních výsledků se začaly v médiích objevovat nejrůznější hypotézy, proč Proposition 8 uspěla. Ještě ten samý den novináři psali, že za výhru Proposition 8, mohli voliči z etnických menšin. V těch samých volbách se totiž rozhodovalo o prezidentovi Spojených států. To, že kandidoval Barack Obama přivedlo k volebním urnám větší část voličů z řad Afroameričanů a Hispánců. Většina z nich volila Obamu, ovšem zároveň také většina z nich podpořila Proposition 8. Není tedy překvapením, že si hodně lidí myslelo, že tyto dvě věci mají spojitost. I zastánci ústavního dodatku se vyjádřili, že bez Afroameričanů a Hispánců by nevyhráli.¹¹⁸ Ovšem jak studie volebních výsledků dokázaly, zvýšená volební účast Afroameričanů a Hispánců nemůže za to, že Proposition 8 bylo schváleno. Černoši a Hispánci sice tvoří značnou část voličstva v Kalifornii (31 procent) a značně přispěli k vítězství této iniciativy. Ale i kdyby bylo procento těchto voličů stejné jako v předcházejících volbách, konečný výsledek by byl stejný, jen těsnější rozdíl mezi počtem hlasů pro a proti.¹¹⁹ Navíc na hlasování mělo podle výzkumu Egana a Sherrilla větší vliv stranická příslušnost, ideologie, náboženství a věk než rasová příslušnost.¹²⁰

Jedním z dalších důvodů, proč odpůrci Proposition 8 prohráli, se uvádí špatná kampaň. Kampaň „No on 8“ měla podle kritiků velké nedostatky. Její tvůrci se zaměřili na tři koncepty: práva, diskriminace a rovnost. Ovšem televizní reklamy byly mírné, neúčinné a převážně osobního charakteru. Chyběla jim spojitost v širším politickém a

---

¹¹⁷ California Secretary of State. "Proposition 8 Map - November 4, 2008, General Election." [sos.ca.gov](http://www.sos.ca.gov/elections/sov/2008-general/maps/returns/props/prop-8.htm). <http://www.sos.ca.gov/elections/sov/2008-general/maps/returns/props/prop-8.htm> (staženo 13. prosince 2012).

¹¹⁸ Maxon, Jeanneane. "Blacks, Hispanics nixed gay marriage." [washingtontimes.com](http://www.washingtontimes.com/news/2008/nov/8/blacks-hispanics-nixed-gay-marriage/?page=all). <http://www.washingtontimes.com/news/2008/nov/8/blacks-hispanics-nixed-gay-marriage/?page=all> (staženo 13. prosince 2012).

¹¹⁹ Abrajano. "Are Blacks and Latinos Responsible for the Passage of Proposition 8?." 929.

¹²⁰ Egan, Patrick J., and Kenneth S. Sherrill. *California's Proposition 8: What Happened, and what Does the Future Hold?*. Washington, D.C.: National Gay and Lesbian Task Force, 2009. 6.

ideologickém rámci, který by našel odezvu u voličů.¹²¹ Zároveň také diváka zarazí, že v žádné reklamě nevystupují gayové a lesby. Ve všech reklamách se o nich pouze mluví, ale termíny jako gay, lesba a podobně v reklamách nezaznějí. Pak je jasné, že kampaň nemohla kalifornským voličům ukázat, jak „*neviditelná skupina lidí mohla ztratit práva*“¹²². Kampaň také nedokázala zdůraznit benefity, které manželství nabízí dospělým, na rozdíl od kampaně „Yes on 8“, která zdůrazňovala pohled, že děti jsou základem manželství, přestože soudy tento pohled několikrát odmítly.¹²³ Další chybou bylo, že „No on 8“ kampaň nedokázala spojit Proposition 8 s Obamou. Obama se sice vyjádřil, že podle něj je manželství svazek muže a ženy, ovšem zároveň dodal, že nesouhlasí s Proposition 8. Tvůrci kampaně toho nedokázali využít, a tak se stalo, že hodně jeho voličů, především z etnických menšin hlasovalo ve prospěch Proposition 8.¹²⁴

Ovšem podle studie Lewise a Gossetta kampaň o Proposition 8 nezměnila názory lidí na sňatky osob stejného pohlaví. Působením kampaně se neobjevila žádná změna v podpoře manželství osob stejného pohlaví. V říjnu 2008 byla stejně velká, jako v předchozích třech letech.¹²⁵ To tedy znamená, že v tomto ohledu nebyla úspěšná ani kampaň na podporu Proposition 8.

Další z hypotéz, která se objevila ještě před volbami, byla, že respondenti neodpovídali pravdivě. V průzkumech veřejného mínění se může stát, že lidé neodpovídají podle svého přesvědčení, protože nechtějí, aby byli viděni jako rasisté, netolerantní apod.. Prostě se snaží najít politicky korektní odpověď. To pak může zkreslit výsledky průzkumů. Tento jev se nazývá Bradleyho efekt podle afroamerického starosty Los Angeles Toma Bradleyho, který kandidoval na guvernéra Kalifornie v 80.

---

¹²¹ Krueger, Ben. "Making Sense of the No on Proposition 8 Campaign: The Failure of Non-Ideological Argumentation." *Conference Proceedings -- National Communication Association/American Forensic Association (Alta Conference On Argumentation)* (January 2010): 266-268. *Communication & Mass Media Complete*, EBSCOhost.

<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=ufh&AN=52979430&lang=cs&site=ehost-live> (staženo 8. dubna 2013).

¹²² Krueger. "Making Sense of the No on Proposition 8 Campaign:". 270.

¹²³ Isaacson. "Teachable Moments". 151-157.

¹²⁴ Podle povolebních průzkumů až 94% Afroameričanů volilo Baracka Obamu, zároveň ale 70% hlasovalo pro Proposition 8.

¹²⁵ Lewis, Gregory B, and Charles W Gossett. "Why Did Californians Pass Proposition 8? Stability And Change In Public Support For Same-Sex Marriage." *California Journal of Politics and Policy* 3, no. 1 (2011): 15.

http://www.academia.edu/944282/Why_Did_Californians_Pass_Proposition_8_Stability_and_Change_in_Public_Support_for_Same-Sex_Marriage (staženo 15. května 2013).

letech a prohrál i přes výraznou podporu v předvolebních průzkumech.¹²⁶ Bradleyho efekt je nejčastěji používán u voleb mezi dvěma kandidáty, z nichž je jeden jiné rasy než běloch. Ale i v debatách o kampani k Proposition 8 se objevil. Po zveřejnění průzkumů, podle kterých zastánci ústavního dodatku prohrávali, vydala organizace ProtectMarriage.com studii, ve které uvedla, že ve všech ostatních státech průzkumy podceňovaly zastánce zákazu manželství homosexuálů a že někteří tázání schválně změní svou odpověď. Profesor na New York University Patrick J. Egan však analyzoval data použítá v této studii a došel k závěru, že pokud vůbec Bradleyho efekt v této otázce existuje, je velmi malý a rozhodně nesílí.¹²⁷ Také Lewis a Gossett nenašli žádné důkazy o tom, že by za to mohly nepravdivé „politicky korektní“ odpovědi. V průzkumech, kde se ptali zvlášť na otázku o manželství osob stejného pohlaví a zvlášť na Proposition 8, se ukázalo, že více lidí je proti sňatkům homosexuálů než kolik podporuje Proposition 8. Změna odpovědi je tak nepravděpodobná, ledaže by se více styděli říct, že podporují Proposition 8 než že jsou proti manželství homosexuálů.¹²⁸

Další možnost je, že někteří respondenti, kteří odmítali manželství osob stejného pohlaví, původně nechtěli přidávat do kalifornské ústavy dodatek s definicí manželství. Avšak neexistují důkazy, které by potvrdily, že odpůrci manželství dvou osob stejného pohlaví nechtěli zákaz na úrovni ústavního dodatku. Voliči, kteří souhlasili s registrovaným partnerstvím, podporovali Proposition 8 téměř stejnou měrou jako ti, co byli proti jakémukoliv uznání vztahu dvou osob stejného pohlaví.¹²⁹

Lewis and Gosset však zjistili, že respondenti na začátku neporozuměli tomu, jaký postoj k Proposition 8 odpovídá jejich názoru na manželství homosexuálů. Místo toho našli větší počet lidí, kteří řekli, že jsou proti Proposition 8 i přesto, že odmítají manželství osob stejného pohlaví. Tento jev lze vysvětlit špatným pochopením významu Proposition 8. Protože sňatky osob stejného pohlaví byly v Kalifornii před hlasováním legální, voliči si neuvědomovali, že se musí hlasovat pro Proposition 8, aby

---

¹²⁶ Los Angeles Times. "The 'Bradley effect' myth." latimes.com.

<http://www.latimes.com/news/opinion/editorials/la-ed-bradley4-2008nov04,0,738332.story> (staženo 15. května 2013).

¹²⁷ Egan, Patrick J.. "Is There Really a "Brady Effect " for Sex Marriage Initiatives?": New York University 2008. http://politics.as.nyu.edu/docs/IO/4819/Egan_Bradley_Effect_in_SSM_Initiatives.pdf (staženo 15. května 2013).

¹²⁸ Lewis, Gregory B, and Charles W Gossett. "Why Did Californians Pass Proposition 8? Stability And Change In Public Support For Same-Sex Marriage." *California Journal of Politics and Policy* 3, no. 1 (2011): 15.

http://www.academia.edu/944282/Why_Did_Californians_Pass_Proposition_8_Stability_and_Change_in_Public_Support_for_Same-Sex_Marriage (staženo 15. května 2013).

¹²⁹ Ibid.

hlasovali proti sňatkům gayů a leseb. Špatně pochopili formulaci Proposition 8 v dřívějších výzkumech. Časem také díky kampani ale pochopili, jaký postoj je shodný s jejich názorem. V pozdějších průzkumech pak respondenti odpovídali přesněji podle svého přesvědčení. Proto v průzkumech před volbami vidíme stále těsnější rozdíl oproti těm, které byly prováděny dříve.¹³⁰ To také vysvětluje rozdíl mezi průzkumy a skutečným výsledkem hlasování.

Ze všech těchto hypotéz vyplývá, že Proposition 8 bylo schváleno, jednoduše proto, že většina kalifornských voličů stále odmítala manželství osob stejného pohlaví a někteří respondenti pouze špatně pochopili význam návrhu.

---

¹³⁰ Lewis and Gossett. "Why Did Californians Pass Proposition 8? Stability And Change In Public Support For Same-Sex Marriage." 15-16.

5. Následný vývoj

Po schválení Proposition 8 v referendu nastaly roky soudních procesů, čekání a napětí. V dalších dnech po ohlášení výsledků voleb vyšly do ulic několika měst, jako například Los Angeles, Sacramento a San Francisca davy lidí na protest proti výsledkům hlasování. Demonstrace probíhaly převážně poklidně, ovšem objevily se i násilné incidenty. Některé protesty byly namířené proti Mormonské církvi, která se velmi angažovala v kampani na podporu Proposition 8.¹³¹

Kalifornské soudy rozhodovaly o tom, zda je referendum platné a také, zda přes 1 800 manželství uzavřených v době, kdy byly sňatky osob stejného pohlaví v Kalifornii legální, jsou platné. V květnu roku 2009 vydal kalifornský Nejvyšší soud rozhodnutí v případě *Strauss v. Horton*, ve kterém uznal platnost ústavního dodatku schváleného voliči, zároveň ale potvrdil platnost manželství uzavřených předtím, než dodatek vstoupil v účinnost.¹³² Zastánci manželství dvou osob stejného pohlaví se však nevzdali, a tak musely soudy řešit další případ. V procesu *Perry v. Schwarzenegger*, který řešil, jestli není Proposition 8 v rozporu s Ústavou Spojených států, soud rozhodl, že omezení manželství pouze na heterosexuální páry odporuje Pátému a Čtrnáctému dodatku Ústavy.¹³³ Odpůrci sňatků gayů a leseb se však odvolali k Nejvyššímu soudu Spojených států. Jeho rozhodnutí se očekává v průběhu letošního roku.

---

¹³¹ CNN. "Gay marriage supporters take to California streets." CNN.com.

<http://edition.cnn.com/2008/US/11/08/same.sex.protests/> (staženo 15. května 2013).

¹³² *Strauss v. Horton*. 46 Cal.4th 364 [93 Cal.Rptr.3d 591, 207 P.3d 48]. 12-13.

<http://www.courts.ca.gov/documents/S168047.pdf> (staženo 15. května 2013).

¹³³ *Perry v. Schwarzenegger*. 704 F. Supp. 2d 921. 136.

http://www.lambdalegal.org/sites/default/files/legal-docs/downloads/perry_ca_20100804_decision-us-district-court.pdf (staženo 15. května 2013).

Závěr

V roce 2008 občané Kalifornie rozhodovali o ústavním dodatku, který vymezoval pojem manželství pouze jako svazek párů opačného pohlaví. Samotnému hlasování předcházela kampaň jak zastánců, tak odpůrců. V ní byly používány nejrůznější argumenty. Mezi hlavní patřily argumenty o dětech a jejich zájmech nebo náboženství, dále pak o tradičním manželství, občanských právech. Jak jsem v této práci ukázala, většina argumentů se neopírala o skutečná fakta a většina z nich byla odmítnuta soudy v případech předcházejících hlasování o Proposition 8.

V analýze výsledků průzkumů veřejného mínění je vidět rozdělení společnosti v názorech na tuto otázku. Jednotlivé skupiny obyvatel se značně liší ve svých postojích. Ty nejvíce ovlivňuje ideologie, příslušnost k politické straně a náboženství. Podle těchto průzkumů vždy převažovali odpůrci ústavního dodatku nad jeho zastánci. Přesto výsledky hlasování však dopadly zcela opačně. Po vyhlášení výsledků se objevily nejrůznější teorie, proč Proposition 8 uspělo. Mezi ně patřily například chyby v kampani jeho odpůrců, ovšem kampaň příliš názory lidí nezměnila. Také mýtus o tom, že příslušníci menšin, kteří přišli k volbám ve větším počtu kvůli kandidatuře Baracka Obamy, byli zodpovědní za volební výsledek, byl vyvrácen. Nejpravděpodobnější tedy je, že většina Kalifornanů stále nesouhlasila s manželstvím pro dvě osoby stejného pohlaví. Jenom v dřívějších průzkumech byli zmatení a nedokázali správně spojit svůj názor na sňatky homosexuálů s postojem k Proposition 8, a proto vznikl takový rozdíl mezi předvolebními průzkumy a skutečnými výsledky hlasování.

Téma manželství osob stejného pohlaví stále zůstává aktuální otázkou nejen v kalifornské, ale v celé americké společnosti. Veřejné mínění se od roku 2008 značně posunulo směrem k větší toleranci. V současnosti průzkumy jak v Kalifornii, tak v celých Spojených státech ukazují převahu zastánců sňatků gayů a leseb.¹³⁴ V letošním roce jsou navíc očekávány dva důležité rozsudky Nejvyššího soudu Spojených států ohledně ústavnosti DOMA a Proposition 8. V Kalifornii se také uvažuje o referendu, které by zrušilo právě dodatek o omezení manželství.

---

¹³⁴ The Field Poll "Record majority of California voters approves of allowing same-sex marriage.." February 2013, #2443.

Langer, Gary. "Poll Tracks Dramatic Rise In Support for Gay Marriage." ABCNews.com. <http://abcnews.go.com/blogs/politics/2013/03/poll-tracks-dramatic-rise-in-support-for-gay-marriage/> (staženo 15. května 2013).

Summary

The question of same-sex marriage has been present in American society since the 1970s. Also at that time the same-sex couples started to fill the court cases on this problem but until mid-1990s there was no victory case for them. The first victory caused panic in opponents and that led to adoption of federal law Defense of Marriage Act that prohibits recognition of same-sex relationships for federal purposes. During the next years some states implemented similar laws on state level. The breakthrough came in 2003 when the Supreme Court in Massachusetts ruled in *Goodridge v. Department of Public Health* that same-sex couples have constitutional right to all benefits of civil marriage. In May 2004 became Massachusetts the first state in United States where homosexuals could marry. In California there was a law which defined marriage as union between one man and one woman. In 2004 there was a short period when mayor of San Francisco allowed granting marriage licenses to same-sex couples but court stopped this practice and annulled all marriages. Only in May 2008 the Californian Supreme Court decided in the case *In re Marriage Cases* that prohibiting marriages of gays and lesbians is unconstitutional. The same-sex marriages became legal but the opponents came with ballot initiative for constitutional amendment called Proposition 8 which exact wording was: „*Only marriage between a man and a woman is valid or recognized in California.*“ So the Californians had to vote on this question on the upcoming presidential election.

In the months before voting there was very intensive campaign by both opponents and supporters of this ballot initiative. The main arguments in this campaign can be divided in several categories. First there are arguments connected to children. These arguments were probably the most used ones. In here belongs objection that the main purpose of marriage is procreation and same-sex couples can't have a child on their own. There is also the question of adoption but in this campaign it was not a big topic because in California is adoption by homosexuals legal. On the other hand public school education was really big issue in this campaign. The proponents of Proposition 8 were saying that unless this amendment is approved children will be taught about homosexuality in kindergarten. But according to Californian law it is not true. The schools have the right to decide in which grade children will learn each topic and Proposition 8 wouldn't change anything about that. The next category is religion. Every church has different point of view on homosexuality and same-sex marriage. There are

some that are strictly against (for example Roman-Catholic church and Mormons), some in between and some are offering ceremonies for same-sex couples. Because of these differences of opinion the state should not take in consideration any religious arguments. Third section is civil rights. That means mainly the question whether or not is “the right to marry” fundamental right and therefore the state has to guarantee this right to all citizens equally. The courts in several cases has described “the right to marry” as constitutional right even with the name marriage. That means that some other form of legal union is not sufficient. The last category is called traditional marriage. The opponents of same-sex marriage fear that allowing the homosexual couples to marry will harm the traditional marriage between one man and one woman. Again the courts have not agreed with this statement. From this analysis is clear to see that all the arguments against same-sex marriage were rejected by judges or are not supported by facts.

In months prior to elections there were conducted many public opinion polls. In all of them there can be seen differences between some groups of voters. The determinants are mostly age, religiosity, political affiliation, ideology and race. All the polls were indicating that Proposition 8 would be defeated but the election results were exactly opposite. Immediately after the results were announced, there came several hypotheses why this initiative succeeded. For example the influence of racial minorities or bad campaign of opponents of Proposition 8. The big question was why the polls were wrong. There were again few suggestions, for example the Bradley effect. But the most probable explanation is, that people were confused, because to be against same-sex marriage they had to vote for Proposition 8. That’s why in some surveys there was so big difference between supporters and opponents. Most of the Californian voters were still against same-sex marriage.

Since the voting on Proposition 8 passed four years in which this constitutional amendment was challenged several times in courts. This year is expected decision of Supreme Court of United States on constitutionality of this amendment. But according to polls most of the Californians now favor same-sex marriage and there may be another voting on this question.

Použitá literatura

Primární zdroje:

"AB 43 Assembly Bill - Veto." Official California Legislative Information.

http://www.leginfo.ca.gov/pub/07-08/bill/asm/ab_0001-0050/ab_43_vt_20071012.html

(staženo 19. dubna 2013).

"AB 458 Assembly Bill." Official California Legislative Information.

[http://www.leginfo.ca.gov/pub/03-04/bill/asm/ab_0451-](http://www.leginfo.ca.gov/pub/03-04/bill/asm/ab_0451-0500/ab_458_bill_20030908_chaptered.html)

[0500/ab_458_bill_20030908_chaptered.html](http://www.leginfo.ca.gov/pub/03-04/bill/asm/ab_0451-0500/ab_458_bill_20030908_chaptered.html) (staženo 13. května 2013).

"AB 849 Assembly Bill - Veto." Official California Legislative Information.

[http://www.leginfo.ca.gov/pub/05-06/bill/asm/ab_0801-](http://www.leginfo.ca.gov/pub/05-06/bill/asm/ab_0801-0850/ab_849_vt_20050929.html)

[0850/ab_849_vt_20050929.html](http://www.leginfo.ca.gov/pub/05-06/bill/asm/ab_0801-0850/ab_849_vt_20050929.html) (staženo 19. dubna 2013).

"Bill Text - 108th Congress (2003-2004) - THOMAS (Library of Congress)."

THOMAS (Library of Congress). [http://thomas.loc.gov/cgi-](http://thomas.loc.gov/cgi-bin/query/z?c108:H.J.RES.106)

[bin/query/z?c108:H.J.RES.106](http://thomas.loc.gov/cgi-bin/query/z?c108:H.J.RES.106) (staženo 19. dubna 2013).

"Bill Text - 111th Congress (2009-2010) - THOMAS (Library of Congress)."

THOMAS (Library of Congress). <http://thomas.loc.gov/cgi-bin/query/z?c111:H.R.3567>

(staženo 19. dubna, 2013).

Bush, George W.. "State of the Union - Jan. 20, 2004." CNN.com.

<http://edition.cnn.com/2004/ALLPOLITICS/01/20/sotu.transcript.6/index.html> (staženo

15. května 2013).

"CA Codes-Education Code Section 51890-51891." Official California Legislative

Information. [http://www.leginfo.ca.gov/cgi-](http://www.leginfo.ca.gov/cgi-bin/displaycode?section=edc&group=51001-52000&file=51890-51891)

[bin/displaycode?section=edc&group=51001-52000&file=51890-51891](http://www.leginfo.ca.gov/cgi-bin/displaycode?section=edc&group=51001-52000&file=51890-51891) (staženo 14.

května 2013).

"CA Codes-Education Code Section 51937-51939." Official California Legislative

Information. [http://www.leginfo.ca.gov/cgi-](http://www.leginfo.ca.gov/cgi-bin/displaycode?section=edc&group=51001-52000&file=51937-51939)

[bin/displaycode?section=edc&group=51001-52000&file=51937-51939](http://www.leginfo.ca.gov/cgi-bin/displaycode?section=edc&group=51001-52000&file=51937-51939) (staženo 14.

května 2013).

"CA Secretary of State - Primary Election 2000 - Text of Proposition 22." Vote2000.
<http://primary2000.sos.ca.gov/VoterGuide/Propositions/22text.htm> (staženo 19. dubna 2013).

Defence of Marriage Act, Pub.L. 104–199, 110 Stat. 2419, enacted September 21, 1996,
1 U.S.C. § 7 and 28 U.S.C. § 1738C).

Hernandez v. Robles. 855 N.E.2d 1 (N.Y. 2006).
http://www2.law.columbia.edu/faculty_franke/Gender_Justice/Hernandez_Robles.pdf
(staženo 19. dubna 2013)

Lewis v. Harris. (188 N.J. 415, 908 A. 2d 196)
<http://www.princeton.edu/aci/cases-pdf/aci-update-lewisvharris.pdf> (staženo 15. května 2013).

Loving v. Virginia. 388 U.S. 1 (1967).
<http://law2.umkc.edu/faculty/projects/ftrials/conlaw/loving.html> (staženo 15. května 2013).

In re Marriage Cases. 43 Cal.4th 757 (2008) [Cal.Rptr.3d 683, 183 P.3d 384 76].
<http://www.courts.ca.gov/documents/S147999.pdf> (staženo 19. dubna 2013)

Parker v. Hurley. 474 F. Supp.2d 261 (D. Mass. 2007).
<http://pacer.mad.uscourts.gov/dc/opinions/wolf/pdf/parker%20opinion%20mlw.pdf>
(staženo 13. května 2013).

Parker v. Hurley. 514 F.3d 87 (2008). <http://media.ca1.uscourts.gov/pdf/opinions/07-1528ERR-01A.pdf>. (staženo 13. května 2013).

Perry v. Schwarzenegger. 704 F. Supp. 2d 921.
http://www.lambdalegal.org/sites/default/files/legal-docs/downloads/perry_ca_20100804_decision-us-district-court.pdf (staženo 15. května 2013).

"Proposition 8 - Text of Proposition 8 - Voter Information Guide 2008." Official Voter Information Guide. California Secretary of State.
<http://vig.cdn.sos.ca.gov/2008/general/text-proposed-laws/text-of-proposed-laws.pdf#prop8> (staženo 19. dubna 2013).

Public Policy Institute in California. *“PPIC Statewide Survey: Californians and Their Government.” October 2008. 13.*

http://www.ppic.org/content/pubs/survey/S_1008MBS.pdf (staženo 15. května 2013).

Strauss v. Horton. 46 Cal.4th 364 [93 Cal.Rptr.3d 591, 207 P.3d 48]

<http://www.courts.ca.gov/documents/S168047.pdf> (staženo 15. května 2013).

The Field Poll *“Big increase in California voters who favor allowing same-sex marriage. Six in ten (59%) now approve.” February 2012, #2406.*

<http://www.field.com/fieldpollonline/subscribers/RIs2406.pdf> (staženo 15. května 2013).

The Field Poll *“Prop. 22 still running ahead. Slight plurality favors Prop. 26. Sentiment strongly against Props. 30 and 31. Prop. 21 running ahead in counties with long ballot label wording.” February 2000, #1956.*

<http://www.field.com/fieldpollonline/subscribers/Release1956.pdf> (staženo 15. května 2013).

The Field Poll *“55% of voters oppose Proposition 8, the initiative to ban same-sex marriages in California.” September 2008, #2287.*

<http://www.field.com/fieldpollonline/subscribers/RIs2287.pdf> (staženo 15. května 2013).

The Field Poll *“Prop. 8 (Same-Sex Marriage Ban) dividing 49% No, 44% Yes, with many voters in conflict; voters moving to the No side on Prop. 7 (Renewable Energy Generation); Yes side still leads on Prop. 2 (Farm Animal Confinement). Plurality favors Prop. 11 (Redistricting), but many undecided.” October 2008, #2292.*

<http://www.field.com/fieldpollonline/subscribers/RIs2292.pdf> (staženo 15. května 2013).

The Field Poll *“Record majority of California voters approves of allowing same-sex marriage..” February 2013, #2443.*

<http://www.field.com/fieldpollonline/subscribers/RIs2443.pdf> (staženo 15. května 2013).

"Transcript of Bush statement - Feb. 24, 2004." CNN.com.

<http://edition.cnn.com/2004/ALLPOLITICS/02/24/elec04.prez.bush.transcript/index.html> (staženo 19. dubna 2013).

"Transcript of the Constitution of the United States - Official Text ." National Archives and Records Administration.

http://www.archives.gov/exhibits/charters/constitution_transcript.html (staženo 19. dubna 2013).

Sekundární zdroje:

Abrajano, Marisa. "Are Blacks and Latinos Responsible for the Passage of Proposition 8? Analyzing Voter Attitudes on California's Proposal to Ban Same-Sex Marriage in 2008." *Political Research Quarterly* 63, no. 4 (December 2010): 923-924. *Academic Search Complete*, EBSCOhost

<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&AN=55532705&lang=cs&site=ehost-live>(staženo 13. prosince 2012).

Barth, Jay, L. Marvin Overby, and Scott H. Hffmon. "Community Context, Personal Contact, and Support for an Anti-Gay Rights Referendum." *Political Research Quarterly* 62, no. 2 (2009): 355-365. JSTOR <http://www.jstor.org/stable/27759873> (staženo 14. února 2013).

Bathija, Sandhya. "ARMAGEDDON In California?: Religious Right Groups See California Marriage Referendum As Ground Zero In The Culture War." *Church & State* 61, no. 8 (September 2008): 10-12. *Academic Search Complete*, EBSCOhost.

<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&AN=34394324&lang=cs&site=ehost-live> (staženo 13. prosince 2012).

Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona : český ekumenický překlad. Praha: Česká biblická společnost, 1993.

Brewer, Paul R.. "The Shifting Foundations Of Public Opinion About Gay Rights." *The Journal of Politics* 65, no. 4 (2003): 1208-1220. JSTOR

<http://www.jstor.org/stable/3449929> (staženo 14. února 2013).

Brewer, Paul R., and Clyde Wilcox. "Same-Sex Marriage And Civil Unions." *Public Opinion Quarterly* 69, no. 4 (2005): 599-616.

<http://poq.oxfordjournals.org/content/69/4/599.full.pdf> (staženo 15. května 2013).

- Cantor, Donald J.. *Same-Sex Marriage: The Legal and Psychological Evolution in America*. Middletown, Conn.: Wesleyan University Press, 2006.
- Egan, Patrick J.. "Is There Really a "Brady Effect " for Sex Marriage Initiatives? ": New York University 2008.
http://politics.as.nyu.edu/docs/IO/4819/Egan_Bradley_Effect_in_SSM_Initiatives.pdf
 (staženo 15. května 2013).
- Egan, Patrick J., and Kenneth S. Sherrill. *California's Proposition 8: What Happened, and what Does the Future Hold?*. Washington, D.C.: National Gay and Lesbian Task Force, 2009.
- Ellis, Bruce J. , John E. Bates, Kenneth A. Dodge, David M. Fergusson, L. John Horwood, Gregory S. Pettit, and Lianne Woodward. "Does Father Absence Place Daughters at Special Risk for Early Sexual Activity and Teenage Pregnancy?." *Child Development* 74, no. 3 (2003): 801-821.
<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2764264/> (staženo March 20, 2013).
- Farr, Rachel H., Stephen L. Forssell, and Charlotte J. Patterson. "Parenting and Child Development in Adoptive Families: Does Parental Sexual Orientation Matter?." *Applied Developmental Science* 14, no. 3 (2010): 164-178.
<http://people.virginia.edu/~cjp/articles/ffp10b.pdf> (staženo 15. dubna 2013).
- Gaines, N. Susan, and James C. Garand. "Morality, Equality, or Locality: Analyzing the Determinants of Support for Same-sex Marriage." *Political Research Quarterly* 63, no. 3 (2010): 553 - 567. JSTOR <http://www.jstor.org/stable/25747958> (staženo 14. února 2013).
- Gartrell, Nanette, and Henny Bos. "US National Longitudinal Lesbian Family Study: Psychological Adjustment Of 17-Year-Old Adolescents." *Pediatrics* 126, no. 1 (2010): 28-36. <http://pediatrics.aappublications.org/content/126/1/28.full.html> (staženo 15. května 2013).
- Isaacson, Ruth Butterfield. "Teachable Moments": The Use of Child-Centered Arguments in the Same-Sex Marriage Debate." *California Law Review* 98, no. 1 (February 2010): 121-157. *Academic Search Complete*, EBSCOhost
<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&AN=50317841&lang=cs&site=ehost-live> (staženo 13. prosince 2012).

Krueger, Ben. "Making Sense of the No on Proposition 8 Campaign: The Failure of Non-Ideological Argumentation." *Conference Proceedings -- National Communication Association/American Forensic Association (Alta Conference On Argumentation)* (January 2010): 266-273. *Communication & Mass Media Complete*, EBSCOhost. <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=ufh&AN=52979430&lang=cs&site=ehost-live> (staženo 8. dubna 2013).

Lewis, Gregory B., and Charles W. Gossett. "Changing Public Opinion on Same-Sex Marriage: The Case of California." *Politics & Policy* 36, no. 1 (February 2008): 4-30. *Academic Search Complete*, EBSCOhost. <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&AN=28352002&lang=cs&site=ehost-live>(staženo 13. prosince 2012).

Lewis, Gregory B, and Charles W Gossett. "Why Did Californians Pass Proposition 8? Stability And Change In Public Support For Same-Sex Marriage." *California Journal of Politics and Policy* 3, no. 1 (2011): 1 - 20. http://www.academia.edu/944282/Why_Did_Californians_Pass_Proposition_8_Stability_and_Change_in_Public_Support_for_Same-Sex_Marriage (staženo 15. května 2013).

Newton, David E. *Same-Sex Marriage: A Reference Handbook*. Santa Barbara, Calif.: ABC-CLIO, 2010.

Nussbaum, Martha C. "A Right to Marry?." *California Law Review* 98, no. 3 (June 2010): 667-696. *Academic Search Complete*, EBSCOhost <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&AN=54734753&lang=cs&site=ehost-live> (staženo 13. prosince 2012).

Russell, Glenda. *What happened with Proposition 8 in California? Lessons Drawn from Research*. Decatur, Georgia, US: APA Division 44, Society for the Psychological Study of Lesbian, Gay, Bisexual, and Transgender Issues, 2009. *PsycEXTRA*, EBSCOhost <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=pxh&AN=508712010-005&lang=cs&site=ehost-live> (staženo 8. dubna 2013).

Stacey, Judith and Timothy J. Biblarz. "(How) Does the Sexual Orientation of Parents Matter?." *American Sociological Review* 66, no. 2 (2001): 159-183. JSTOR <http://www.jstor.org/stable/2657413> (staženo April 18, 2013).

Willetts, Marion C.. "Registered Domestic Partnerships, Same-Sex Marriage, And The Pursuit Of Equality In California." *Family Relations* 60, no. 2 (2011): 135-149.

EBSCOhost

<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&AN=59205947&lang=cs&site=ehost-live> (staženo 10. dubna 2013).

Internetové zdroje:

"Bill of Rights Institute: Landmark Supreme Court Cases – Loving v. Virginia (1967)."

Bill of Rights Institute. <http://billofrights.org/resources/educator-resources/lessons-plans/landmark-cases-and-the-constitution/loving-v-virginia-1967/>

(staženo 19. dubna 2013).

California Secretary of State. "Proposition 8 Map - November 4, 2008, General Election." sos.ca.gov. <http://www.sos.ca.gov/elections/sov/2008-general/maps/returns/props/prop-8.htm>

(staženo 13. prosince 2012).

Human Rights Campaign. "An Overview of Federal Rights and Protections Granted to Married Couples." Human Rights Campaign. <http://www.hrc.org/resources/entry/an-overview-of-federal-rights-and-protections-granted-to-married-couples>

(staženo 14. května 2013).

Lambda Legal. "*Baehr v. Miike*." Lambda Legal.org. <http://www.lambdalegal.org/in-court/cases/baehr-v-miike>

(staženo 12. května 2013).

Newt Gingrich "Stop Imperial Judges...Support Proposition 8." YouTube.

<http://www.youtube.com/watch?v=73Q4V8WNF6k> (staženo 13. května 2013).

NoOnProp8.com. "Conversation - No On Prop 8." YouTube.

<http://www.youtube.com/watch?v=vB0lZ8XbmJM> (staženo 15. května 2013).

NoOnProp8.com. "Prop 8 has nothing to do with schools." YouTube.

<http://www.youtube.com/watch?v=CIL7PUI24hE&list=UUmbVgavgktLpeTnDjcYXlEw&index=38> (staženo 14. května 2013).

NoOnProp8.com. "The Thorons - Dont Eliminate Marriage for Anyone." YouTube.

<http://www.youtube.com/watch?v=l6dBUCi32c8> (staženo 15. května 2013).

Pew Forum on Religion & Public Life. "Religion Composition of California." pewforum.org. <http://www.pewforum.org/religion08/states/california/> (staženo 14. května 2013).

Pew Forum on Religion & Public Life. "Religious Groups' Official Positions on Same-Sex Marriage." pewforum.org. <http://www.pewforum.org/Gay-Marriage-and-Homosexuality/Religious-Groups-Official-Positions-on-Same-Sex-Marriage.aspx> (staženo 15. května 2013).

Pew Research Center. "Growing Support for Gay Marriage: Changed Minds and Changing Demographics ." people-press.org. <http://www.people-press.org/2013/03/20/growing-support-for-gay-marriage-changed-minds-and-changing-demographics/> (staženo 15. května 2013).

ProtectMarriage.com. "Yes on 8 TV Ad: It's Already Happened." YouTube. <http://www.youtube.com/watch?v=0PgjcgqFYP4> (staženo 13. května 2013).

ProtectMarriage.com. "Yes on 8 TV Ad: Everything To Do With Schools." YouTube. <http://www.youtube.com/watch?v=7352ZVMKBQM> (staženo 13. května 2013).

ProtectMarriage.com. "Robb and Robin Wirthlin's Story." YouTube. <http://www.youtube.com/watch?v=WLHWBWSaW-4> (staženo 13. května 2013).

Republicans Against 8. "Arnold Schwarzenegger, Republican Against 8." Republicans Against 8. <http://www.republicansagainst8.com/2008/08/08/arnold-schwarzenegger-republican-against-8/> (staženo 13. května 2013).

United States Conference of Catholic Bishops. "Ministry to Persons with a Homosexual Inclination: Guidelines for Pastoral Care." usccb.org. <http://www.usccb.org/about/doctrine/publications/homosexual-inclination-guidelines-general-principles.cfm> (staženo 15. května 2013).

Novinové články:

ABC News. "Gay Marriage Amendments in California - Exit Poll Results." ABCNews.com. <http://abcnews.go.com/images/PollingUnit/CAExitPollGayMarriage.pdf> (staženo 15. května 2013).

Aldridge, Donesha. "Divorce rates lower in states that allow same-sex marriage." Medill Reports. <http://news.medill.northwestern.edu/chicago/news.aspx?id=201803> (staženo 15. května 2013).

Cbs8.com. "Threatening Letters Spark New Prop 8 Controversy." cbs8.com. <http://www.cbs8.com/story/9483231/threatening-letters-spark-new-prop-8-controversy> (staženo 12. května 2013).

CNN. "Gay marriage supporters take to California streets." CNN.com. <http://edition.cnn.com/2008/US/11/08/same.sex.protests/> (staženo 15. května 2013).

Denison, Doug. "Delaware becomes 11th state with gay marriage." USA TODAY: Latest World and US News - USATODAY.com. <http://www.usatoday.com/story/news/nation/2013/05/07/delaware-gay-marriage/2142703/> (staženo 12. května 2013).

Eggen, Dan. "Romney under fire for PAC donation to anti-gay marriage group." Washington Post: http://www.washingtonpost.com/blogs/post-politics/post/romney-under-fire-for-pac-donation-to-anti-gay-marriage-group/2012/03/30/gIQAm7QoIS_blog.html (staženo 13. května 2013).

Forster, Stacy. "Wisconsin to recognize domestic partnerships." Milwaukee Journal Sentinel. <http://www.jsonline.com/news/statepolitics/49651627.html> (staženo 12. května 2013).

Gordon, Rachel. "THE BATTLE OVER SAME-SEX MARRIAGE / Uncharted territory / Bush's stance led Newsom to take action." sfgate.com. <http://www.sfgate.com/news/article/THE-BATTLE-OVER-SAME-SEX-MARRIAGE-Uncharted-2823315.php> (staženo 12. května 2013)

Grindley, Lucas. "California Has More Than 50,000 Gay Parents." Advocate.com. <http://www.advocate.com/news/daily-news/2011/06/23/california-has-more-50000-gay-parents> (staženo 14. května 2013).

Huffington Post. "'8: The Mormon Proposition' - Exclusive Clip Reveals Church Coerced Members to Raise Millions For Prop. 8 Campaign (VIDEO) ." huffingtonpost.com. www.huffingtonpost.com/2010/06/02/8-the-mormon-proposition_n_597500.html (staženo 12. května 2013).

Kurtzleben, Danielle. "Divorce Rates Lower in States with Same-Sex Marriage." US News & World Report. <http://www.usnews.com/news/articles/2011/07/06/divorce-rates-lower-in-states-with-same-sex-marriage> (staženo 15. května 2013).

Langer, Gary. "Poll Tracks Dramatic Rise In Support for Gay Marriage." ABCNews.com. <http://abcnews.go.com/blogs/politics/2013/03/poll-tracks-dramatic-rise-in-support-for-gay-marriage/> (staženo 15. května 2013).

Los Angeles Times. "The 'Bradley effect' myth." latimes.com. <http://www.latimes.com/news/opinion/editorials/la-ed-bradley4-2008nov04,0,738332.story> (staženo 15. května 2013).

Mach, Andrew. "New website from Mormon church: 'Sexuality is not a choice'." NBC News. <http://usnews.nbcnews.com/news/2012/12/07/15734686-new-website-from-mormon-church-sexuality-is-not-a-choice?lite> (staženo 15. května 2013).

Marech, Rona. "THE BATTLE OVER SAME-SEX MARRIAGE: One Year Later / Both sides claim victory, but courts will decide." sfgate.com. <http://www.sfgate.com/news/article/THE-BATTLE-OVER-SAME-SEX-MARRIAGE-One-Year-Later-2731442.php> (staženo 12. května 2013)

Maxon, Jeanneane. "Blacks, Hispanics nixed gay marriage." washingtontimes.com. <http://www.washingtontimes.com/news/2008/nov/8/blacks-hispanics-nixed-gay-marriage/?page=all> (staženo 13. prosince 2012).

McGreevy, Patrick "Campaigns against Prop. 8 fined \$80,000 for reporting violations." Blogs - latimes.com. <http://latimesblogs.latimes.com/california-politics/2012/09/campaigns-against-proposition-8-hit-with-80000-in-fines.html> (staženo 13. května 2013).

McKinley, Jesse, and Kirk Johnson. "Mormons Tipped Scale in Ban on Gay Marriage." The New York Times. http://www.nytimes.com/2008/11/15/us/politics/15marriage.html?pagewanted=all&_r=1& (staženo 12. května 2013).

Sanchez, Rene. "High Court in Calif. Nullifies Gay Marriages."washingtonpost.com. <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/articles/A61169-2004Aug12.html> (staženo 19. dubna 2013).

Serpe, Gina. "Spielberg Makes Like Pitt, Supports Same-Sex Marriage." E! Online.
<http://uk.eonline.com/news/30446/spielberg-makes-like-pitt-supports-same-sex-marriage> (staženo 13. května 2013).

The Guardian. "Gay rights in the US, state by state." guardian.co.uk.
<http://www.guardian.co.uk/world/interactive/2012/may/08/gay-rights-united-states#state/california> (staženo 12. května 2013).

Welch, Chris. "Economy enters same-sex marriage debate." CNN.com.
<http://edition.cnn.com/2009/POLITICS/03/06/same.sex.marriage.economy/#cnnSTCTe>
[xt](#) (staženo 14. května 2013).

Wildermuth, John. "Obama opposes proposed ban on gay marriage." sfgate.com.
<http://www.sfgate.com/news/article/Obama-opposes-proposed-ban-on-gay-marriage-3278328.php> (staženo 13. května 2013).